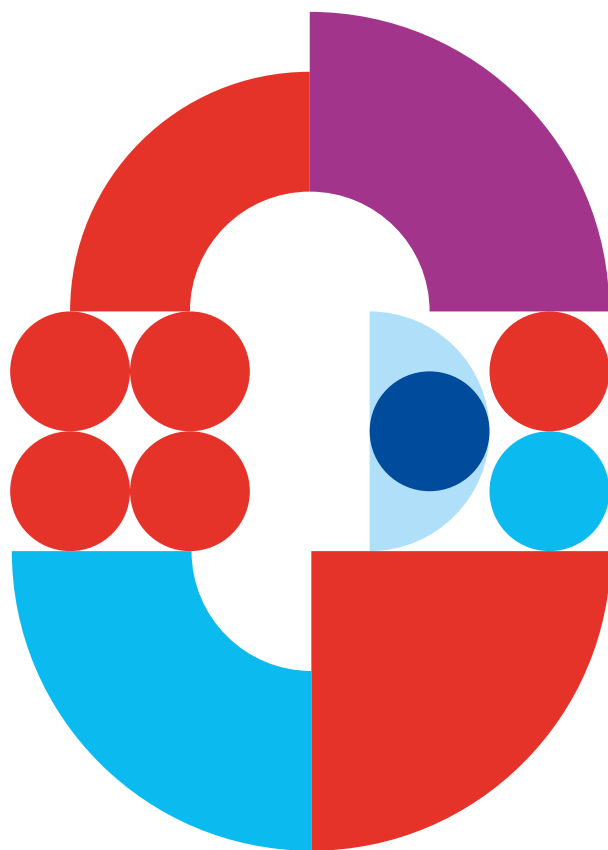
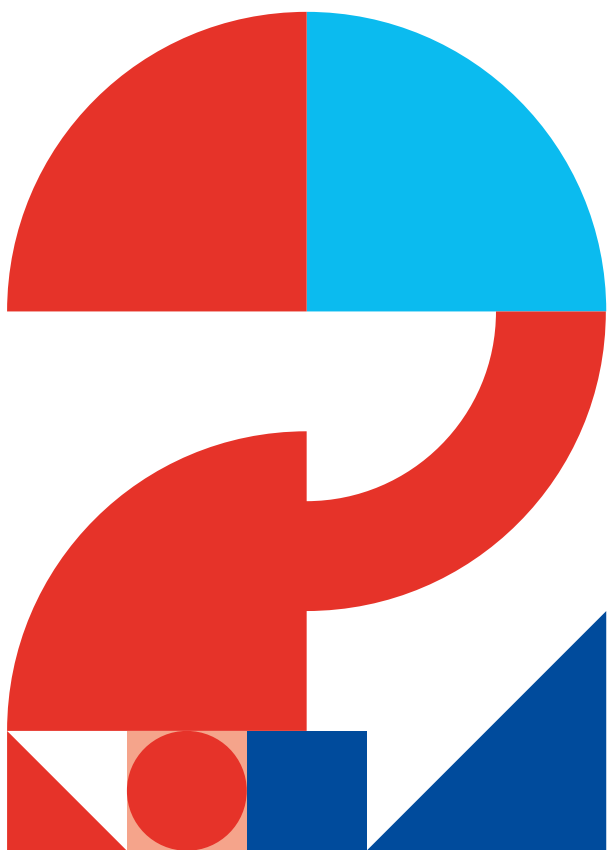
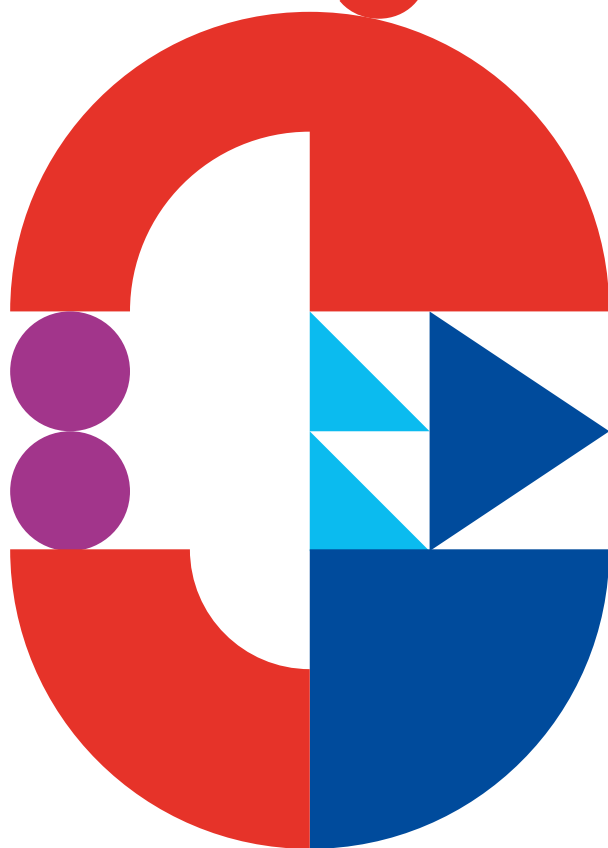
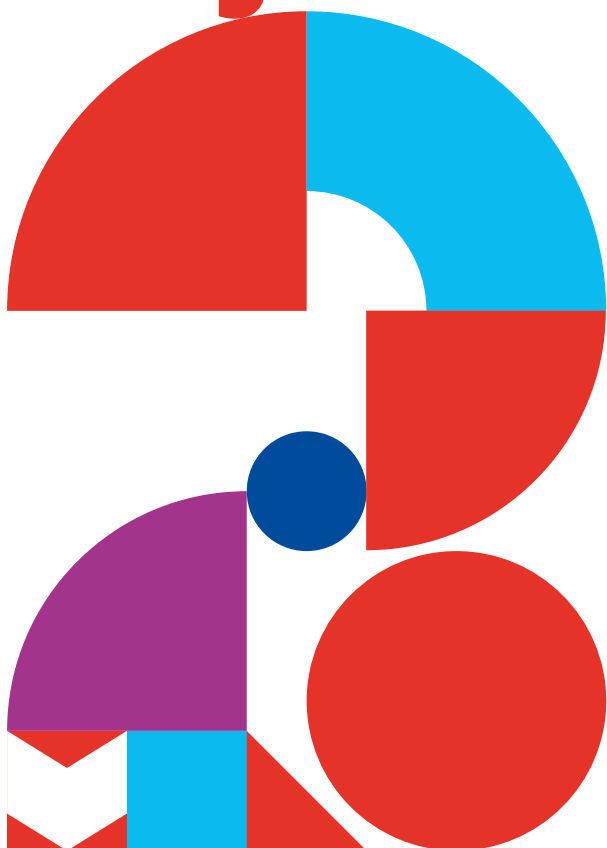

jaarverslag

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Beleid en activiteiten op hoofdlijnen	5
1.1 Kerntaak Meten en weten	6
1.2 Informeren, inspireren en activeren	6
1.3 Kerntaak Experimenteren en innoveren	7
1.4 Kerntaak Overtuigen en beïnvloeden	7
2. Kerntaak Weten en meten	9
2.1 Activiteiten binnen de leerstoelen	10
2.2 Onderzoek door Stichting Lezen	12
2.3 Externe onderzoeken in het kader van de onderzoeksagenda	13
2.4 Onderzoeken in het kader van Kunst van Lezen	14
2.5 Onderzoeksconsortia	15
2.6 Scriptieprijs Leesbevordering	15
2.7 Stichting Lezen als maatschappelijk partner bij onderzoeksaanvragen	16
2.8 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Meten en weten	17
3. Kerntaak Informeren, inspireren en activeren	19
3.1 Kennisdeling	20
3.2 Deskundigheidsbevordering	27
3.3 Landelijke campagnes	28
3.4 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Informeren, inspireren en activeren	32
4. Kerntaak Experimenteren en innoveren	35
4.1 Door Stichting Lezen (mede-)gefinancierde projecten	36
4.2 Extern gefinancierde projecten	37
4.3 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Experimenteren en innoveren	40
5. Kerntaak Overtuigen en beïnvloeden	41
5.1 Bewustwording	42
5.2 Overleg en krachtenbundeling	45
5.4 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Overtuigen en beïnvloeden	50
6. Organisatie	52
6.1 Positie in het bestel en financieel kader	53
6.2 Communicatie	54
6.3 Personeel en organisatie	55
6.4 Raad van toezicht	57
Bijlage 1 Jaarverslag 2020 van Kunst van Lezen	
Bijlage 2 Jaarverslag 2020 van de Leescoalitie	
Bijlage 3 Bereikcijfers 2020 van de Leescoalitie	

Inleiding

Een raar jaar. Dat is wat iedereen zegt over 2020. Ook voor Stichting Lezen geldt dat de coronapandemie vorig jaar alles op z'n kop zette. Als we deze totaal onvoorziene situatie als test zien voor de flexibiliteit, creativiteit en inzet van ons team en onze samenwerkingspartners, dan kunnen we concluderen dat we die glansrijk hebben doorstaan. We slaagden erin om het overgrote deel van onze activiteiten door te laten gaan, uiteraard vaak in aangepaste, veelal digitale vorm. De digitale werkwijze bleek behalve nadelen ook verrassende voordelen te hebben, vooral voor de activiteiten op het gebied van kennisdeling. Online bereikten kennisbijeenkomsten vele malen meer deelnemers en views dan in real life ooit mogelijk zou zijn geweest. Ook het bezoek aan onze websites nam over de hele linie sterk toe. Mooie bijvangst van dit alles is, dat we veel ervaring hebben opgedaan met digitale werkvormen en andere manieren van communiceren en organiseren. Dat zijn verworvenheden waarmee we ons voordeel zullen blijven doen, ook als corona ons daartoe niet langer dwingt.

2020 was het laatste jaar van de BIS-periode 2017-2020. We zijn blij met de positieve beschikking die we naar aanleiding van ons nieuwe activiteitenplan ontvingen van de minister van OCW en de bijbehorende zekerheid dat we ook in de periode 2021-2024 onze schouders onder het weerbarstige vraagstuk van de leesbevordering en leesvaardigheid kunnen blijven zetten.

2020 was ook het eerste jaar van een nieuwe periode van Tel mee met Taal; de vierde alweer. Dat betekent dat het belangrijke werk van Kunst van Lezen doorgaat en dat Stichting Lezen daar haar bijdrage aan blijft leveren. Het accent ligt in deze nieuwe periode op de Gemeentelijke gezinsaanpak, die gericht is op laagtaalvaardige gezinnen.

Grote mijlpalen dit jaar waren de publicatie van de geactualiseerde Doorgaande leeslijn en het manifest *Tijd voor een ambitieus leesoffensief*. Het eerste staat voor het wetenschappelijke en methodische fundament onder onze visie en aanpak. Het tweede staat voor de urgentie van de opgave waar we aan werken en het groeiende maatschappelijke draagvlak daarvoor. Behalve door de partners in de Leescoalitie wordt het manifest gesteund door elf andere maatschappelijke organisaties uit onder meer het veld van

onderwijs, cultuur en jeugdgezondheid: de PO-Raad, de VO-Raad, de Taalunie, de Schrijverscentrale, De Schoolschrijver, KNAW, SLO, Ouders & Onderwijs, LAKS, het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid en de SER.

Als drijvende kracht achter de leesbevordering in Nederland voelden we ons in 2020 gesterkt door de groeiende maatschappelijke steun voor lezen en geletterdheid. Mede daardoor kwamen we tot de grote productiviteit en effectiviteit waarover we in dit jaarverslag met trots en voldoening rapporteren.

Het verslag begint met een samenvattend hoofdstuk dat het beleid en de activiteiten op hoofdlijnen beschrijft. Hoofdstuk 2 gaat nader in op de kerntaak Weten en meten, waar onze onderzoeksactiviteiten onder vallen. Hoofdstuk 3 behandelt de kerntaak Informeren, inspireren en activeren. Hier gaat het om alles wat we doen aan kennisdeling, deskundigheidsbevordering en campagnes. Hoofdstuk 4 heeft betrekking op de kerntaak Experimenteren en innoveren en beschrijft de projecten die we in dat verband mede financieren met geld van publieke en private partijen. Hoofdstuk 5 doet verslag van de kerntaak Overtuigen en beïnvloeden en gaat onder andere in op de samenwerking in de Leescoalitie en de totstandkoming van het leesoffensief. Het slothoofdstuk is gewijd aan de organisatie van Stichting Lezen.

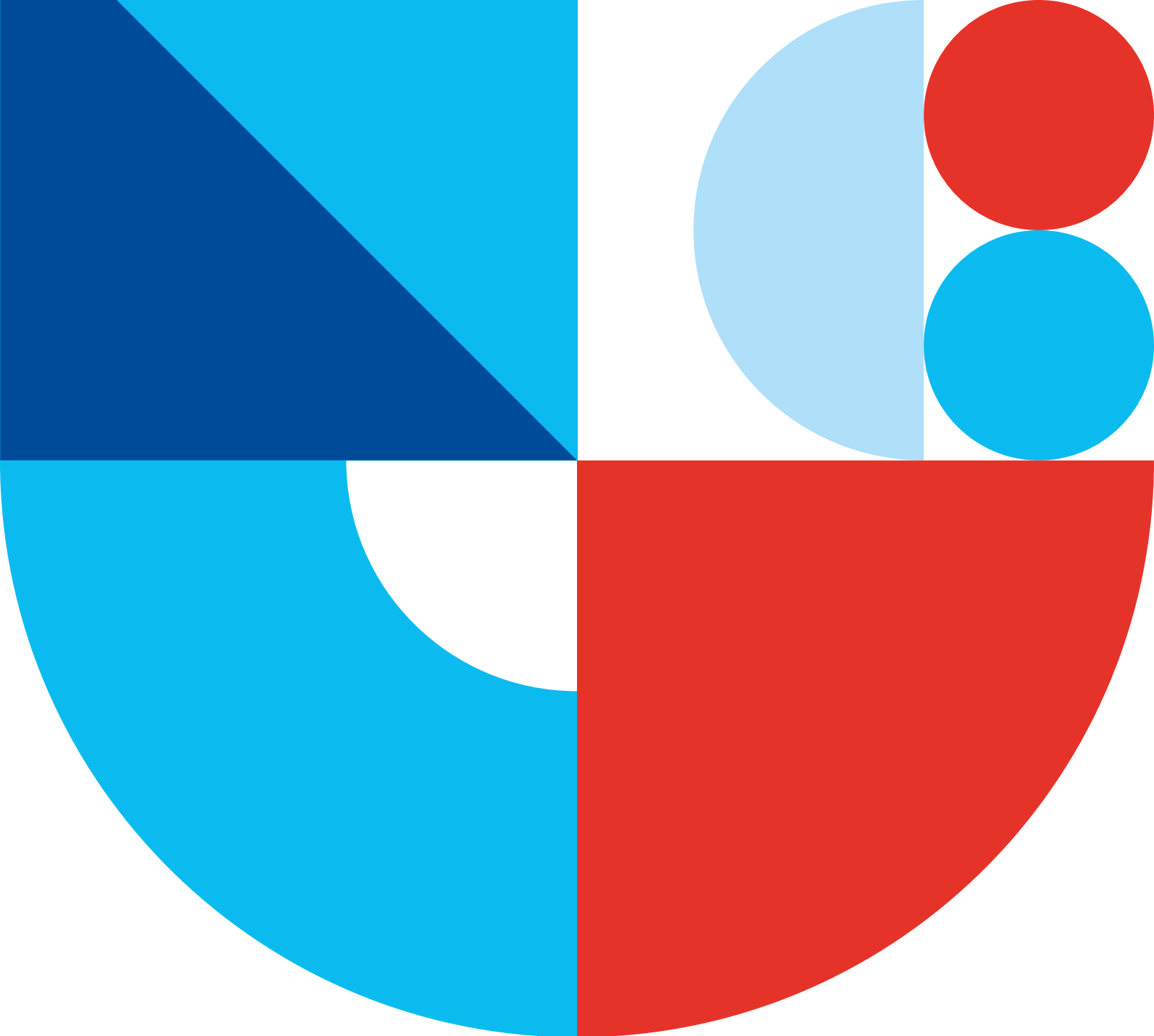
Kunst van Lezen komt in deze hoofdstukken aan de orde waar het programma onlosmakelijk verbonden is met de structurele BIS-taken en daar waar het invloed heeft op de reguliere producten en activiteiten van Stichting Lezen. Het inhoudelijke jaarverslag van Kunst van Lezen is opgenomen als bijlage 1.

Stichting Lezen is tevens penvoerder van de Leescoalitie, het bredere samenwerkingsverband van organisaties met een landelijke taak in taal- en leesbevordering. Het inhoudelijke jaarverslag van de Leescoalitie is opgenomen als bijlage 2. Bijlage 3 ten slotte bevat de bereikcijfers van de Leescoalitie.

Wij danken het ministerie van OCW en onze partners voor hun steun, hun vertrouwen en de constructieve samenwerking.

Gerlien van Dalen

Directeur-bestuurder Stichting Lezen

1. Beleid en activiteiten op hoofdlijnen

Als ondersteunende instelling voor leesbevordering en literatuureducatie in de culturele basisinfrastructuur (BIS) ontvangt Stichting Lezen middelen uit de cultuurbegroting van het ministerie van OCW. Deze basisfinanciering benutte Stichting Lezen in de periode 2017-2020 voor haar kerntaken:

1. weten en meten (onderzoek)
2. informeren, inspireren en activeren (kennisdeling en deskundigheidsbevordering)
3. experimenteren en innoveren (pilots en projecten)
4. overtuigen en beïnvloeden (bewustwording, overleg en krachtenbundeling)

Net als in de afgelopen jaren ontving Stichting Lezen in 2020 ook middelen uit het Actieprogramma *Tel mee met Taal ter voorkoming en bestrijding van laaggeletterdheid*. In dat kader leveren we een bijdrage aan de onderdelen *BoekStart*, de *Bibliotheek op school* en de *Gemeentelijke gezinsaanpak van het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen*, dat loopt van 2020 tot met 2024. De bijdrage voor de gezinsaanpak werd verstrekt in de vorm van een afzonderlijke projectsubsidie. Bovendien ontvingen we in 2020 projectsubsidie van het ministerie van OCW voor de coördinatie van de *Leescoalitie* en voor de ontwikkeling van de website *Lezeninhetpo.nl* in het kader van het *Leesoffensief*.

1.1 Kerntaak Meten en weten

In 2020 voerden we twintig onderzoeksactiviteiten uit, bijna twee keer zo veel als voorgenomen in het activiteitenplan. Het gaat om werk van de hoogleraren die de door Stichting Lezen gefinancierde bijzondere leerstoelen bekleden, om eigen onderzoeken en om reguliere en verdiepende metingen van gelieerde onderzoeksconsortia. Vergeleken met de voornemens uit het activiteitenplan hebben we vooral meer nieuw onderzoek opgestart en afgerond dan was voorzien, bijvoorbeeld naar het aanleren van vakspecifieke leesvaardigheden door middel van een online laboratorium (*Taal in het lab*), het voorleesgedrag van grootouders, het verbeteren van digitale leeservaringen met de app *Immer*, de leescultuur van jongeren en een verkennend onderzoek naar narratieve geletterdheid en de rol van dieplezen.

Tot afronding kwamen de verkennende studie naar boekactiviteiten bij vluchtelingenkinderen, een verkennend onderzoek naar de leeswereld van jongeren, een onderzoek naar de stand van zaken van voorlezen in de kinderopvang en een onderzoek naar de stand van zaken van de leesbevordering op de pabo. Ten slotte deden we een verkennende literatuurstudie naar vrij lezen in het voortgezet onderwijs. De meeste onderzoeksactiviteiten hebben geen hinder ondervonden van de coronamaatregelen. Alleen het onderzoek naar het voorleesgedrag van grootouders moest tijdelijk worden stilgelegd.

1.2 Informeren, inspireren en activeren

Deze kerntaak is er vooral op gericht om intermediairs te helpen om leesbevordering in hun dagelijks werk gestalte te geven. Met het oog daarop verzorgen we websites en andere digitale informatiekanalen, publicaties, kennisbijeenkomsten in allerlei soorten en maten, opleidingen en trainingen en een groot aantal landelijke campagnes. Corona zorgde ervoor dat we veel meer online zijn gaan doen en dat heeft zeker op dit

gebied vruchten afgeworpen. We hebben meer dan ooit intermediairs met onze kennisproducten weten te bereiken. Een belangrijke mijlpaal was de publicatie van de geactualiseerde *Doorgaande leeslijn*, omdat dit het fundament is onder de leesbevorderingsaanpak die Stichting Lezen voorstaat, uitdraagt en faciliteert. Nieuw in 2020 waren de infographics waarmee we op een overzichtelijke manier wetenschappelijke kennis in beeld hebben gebracht. Deskundigheidsbevordering kreeg net zoals de afgelopen jaren veel aandacht en resulteerde in een groot aantal opleidingsproducten voor alle niveaus en leeftijdscategorieën van het onderwijs.

De landelijke campagnes zoals De Nationale Voorleesdagen, De Nationale Voorleeswedstrijd, de Jonge Jury en De Weddenschap, kregen door de beperkende maatregelen grotendeels ook een andere, deels digitale invulling. Deze grootschalige landelijke projecten werken activerend op zowel kinderen en jongeren als hun ouders en de professionals, die thuis, op school, in de kinderopvang en in de bibliotheken de leesomgevingen van de kinderen vormgeven.

De afgelopen jaren voerden we in het kader van deze campagnes naast schoolgerichte activiteiten veel meer publiek toegankelijke activiteiten uit, omdat we een zo groot mogelijke doelgroep wilden bereiken. In plaats van de geplande 21 publieke activiteiten realiseerden we er 32. Deze trokken 240.849 deelnemers; aanzienlijk meer dan de circa 203.000 die waren voorzien.

Deze groei ging ten koste van een kleine teruggang in schoolgebonden activiteiten, waarvan we er acht in plaats van negen organiseerden. Bijgevolg was het aantal van 26.467 deelnemers dat we daarmee bereikten een stuk lager dan de geraamde 35.000 deelnemers.

1.3 Kerntaak Experimenteren en innoveren

Binnen deze kerntaak zorgt Stichting Lezen ervoor dat er effectieve en aansprekende methoden, activiteiten en interventies voor leesbevordering worden ontwikkeld en dat succesvolle concepten worden ingebed in het werkveld. Deels doen we dat met een bescheiden budget dat we op aanvraag aan derden kunnen verstrekken. We ondersteunden daaruit in 2020 22 aanvragen voor innovatieve projecten, waaronder de Nationale Mediatheektrofee, de Boekenweek voor Jongeren, Stap op de Rode Loper, de Grote Vriendelijke Podcast, De grote podcast met de kleine oren en Er was eens... .

Dankzij private financiering van Stichting De Versterking, de Nationale Vriendenloterij en Fonds 21 konden we daarnaast nog een flink aantal extra projecten ondersteunen, waaronder de Voorleestas, Vakantielezen en het mbo-project Ondergedoken als Anne Frank. Uit de nalatenschap van mevrouw Elema ontving Stichting Lezen een aanzienlijk legaat. Met dit Tante Anne Fonds willen we invulling geven aan haar wens om kinderen de magie van het lezen te laten ontdekken. We voerden daarover verkennende gesprekken met verschillende organisaties.

1.4 Kerntaak Overtuigen en beïnvloeden

Aan deze taak heeft Stichting Lezen met meer kracht en inzet dan ooit gewerkt in 2020. De gevolgen van corona voor het onderwijs en voor de leesvaardigheid zijn groot en dreigen de toch al zeer zorgelijke leesachterstand van de Nederlandse kinderen en jongeren nog verder te doen toenemen.

Stichting Lezen heeft als drijvende kracht achter de Leescoalitie veel inspanningen geleverd om een maatschappelijk breed gedragen manifest voor een krachtig leesoffensief tot stand te brengen. De lancering van het manifest in oktober kreeg ruimschoots media-aandacht en veel bijval, ook van de beide ministers van OCW. Met het oog op het leesoffensief intensiveerden we onze contacten en samenwerkingsrelaties met het onderwijs.

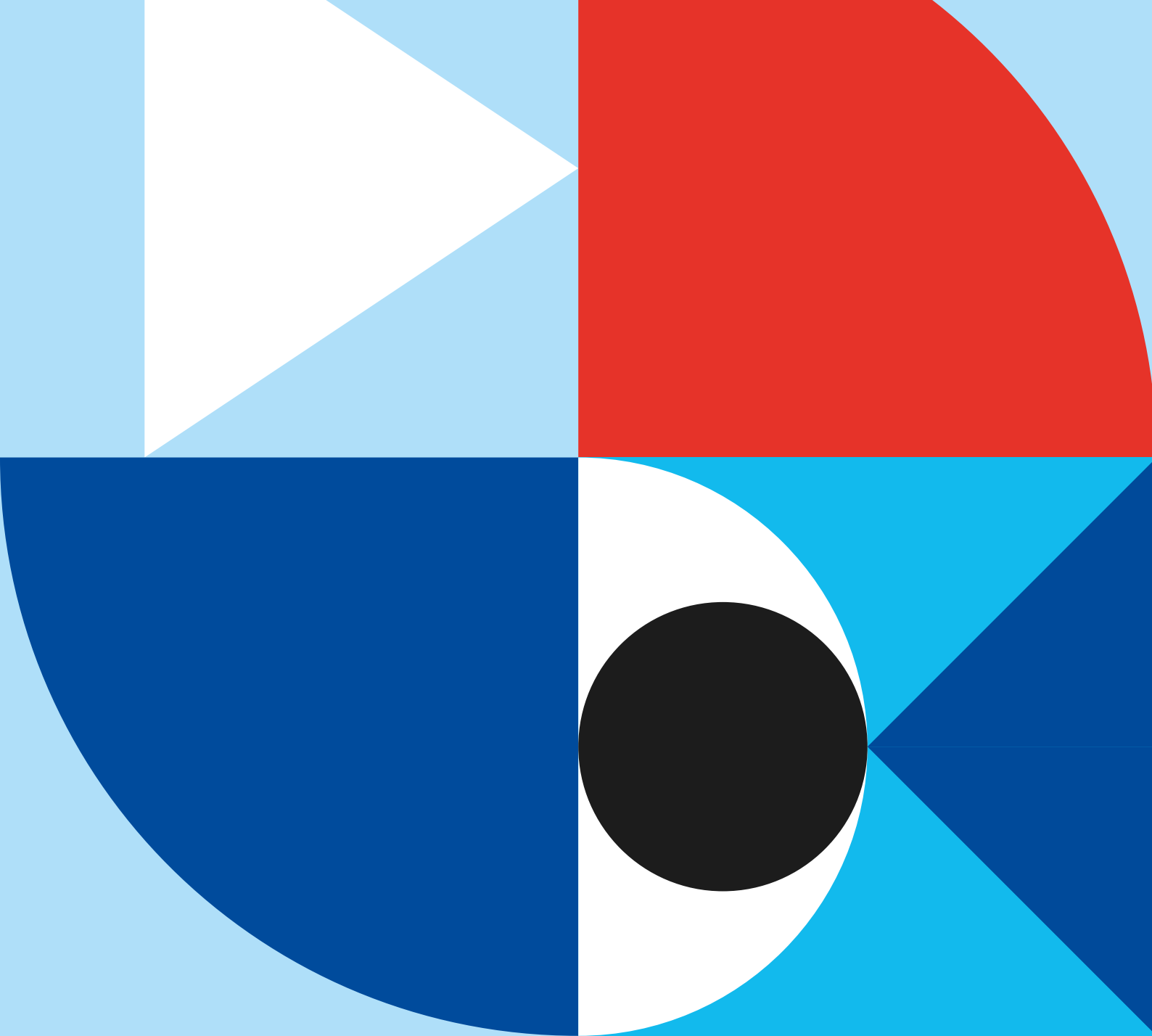
Via de Leescoalitie genereerden we op een positieve manier aandacht voor lezen bij een algemeen publiek, met de campagne Lees Voort! (om het voorlezen door grootouders te stimuleren), de vmbo-verhalenbundel *Een STUK! meer* en de Nationale Voorleeslunch voor ouderen, die mede dankzij de inzet van Kees van Kooten en Omroep Max dit jaar een ongekend succes werd. In 2020 konden ruim 50.000.000 keer mensen in aanraking komen met een van de activiteiten. In totaal hebben 134.479 mensen actief meegedaan met een activiteit die door de Leescoalitie is georganiseerd.

De campagne #ikleesthuis, die inhaakte op de coronamaatregelen, was het resultaat van eendrachtige samenwerking in het boekenvak en had een groot bereik en een positieve impact. Met expertmeetings en de inzet van de Kinderboekenambassadeur en de Dichter des Vaderlands wakkerden we het bewustzijn over het belang en het genot van lezen verder aan.

In samenwerking met NPO Zapp en AVROTROS kreeg leesbevordering een plek in de crossmediale content rondom het tv-programma Brugklas en konden we een grote groep 9- tot 13-jarigen bereiken.

Nationaal bundelden we krachten en kennis met verwante instellingen. Met de letteren-collega's en de andere ondersteunende instellingen uit de BIS hadden we goed contact over onder andere gezamenlijke projecten en opgaven en over de gevolgen van de coronapandemie.

Internationaal onderhielden we onze netwerken via EU Read en andere (netwerk-)organisaties van leesbevorderaars.

2. Kerntaak

Weten en meten

Onderzoek vormt de basis voor effectief leesbevorderingsbeleid. In samenwerking met universiteiten en hogescholen stelt Stichting Lezen een onderzoeksagenda op die inspeelt op actuele ontwikkelingen en op behoeften en ervaringen van het werkveld. Stichting Lezen doet zelf onderzoek, laat derden onderzoek uitvoeren en ontsluit de kennis die uit onderzoek voortkomt. We stellen onze onderzoeksresultaten beschikbaar aan het werkveld, beleidsmakers en beslissers en vertalen deze zo mogelijk en zo nodig naar beleid.

De onderzoeksagenda kreeg, ook in 2020, invulling via de door Stichting Lezen geïnitieerde bijzondere leerstoelen Leesgedrag (Vrije Universiteit) en Lezen en digitale media (Universiteit Twente), door (mede)financiering van extern onderzoek, door inzet van eigen medewerkers en via samenwerking in consortia. Bovendien waren we als maatschappelijk partner betrokken bij zeven onderzoeksaanvragen van derden. In 2020 werden de bijzondere leerstoelen positief geëvalueerd. De raad van toezicht wil de leerstoelen daarom na 2021 continueren. Stichting Lezen diende daartoe verzoeken in bij de Vrije Universiteit en de Universiteit Twente. Twente heeft de verlenging inmiddels bevestigd. De verwachting is dat de Vrije Universiteit het verzoek ook zal honoreren.

2.1 Activiteiten binnen de leerstoelen

Leerstoel Leesgedrag (Vrije Universiteit)

Roel van Steensel is bijzonder hoogleraar Leesgedrag aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In dat kader verzorgde hij in 2020 de gecombineerde cursus Literacy development (bachelor) en Leesvaardigheid, leesmotivatie en leesvaardigheid (master). Hij begeleidde scriptieonderzoek naar de relatie tussen onderwijskenmerken, positieve en negatieve leesmotivaties en begrijpend lezen onder middelbare scholieren op basis van de data uit het internationale PISA-onderzoek. Meer onderzoeken naar diezelfde relaties zijn in voorbereiding.

Als promotor is hij betrokken bij promotieprojecten naar de langetermijneffecten van BoekStart (promovenda: Merel de Bondt; financier: Kunst van Lezen), de effecten en resultaten van de intensivering van Bibliotheek op School in het basisonderwijs (promovenda: Lisa van der Sande; financier: Kunst van Lezen) en een methodiek voor literaire gesprekken in het vwo (promovenda: Mira Beukering; financier: NWO Promotiebeurs Leraren). De Bijzonder hoogleraar fungeerde als mede-promotor of begeleider van acht (teams van) onderzoekers aan diverse universiteiten die werken aan onderzoeken die nauw aansluiten bij de praktijk van leesbevordering. Deze onderzoeken leveren onderbouwing voor de verbetering en ontwikkeling van interventies op het gebied van family literacy-programma's (zoals VVE Thuis en VoorleesExpress), studerend lezen in het vmbo, begrijpend lezen in de vroege schoolperiode, leesweerstand in de bovenbouw van het basisonderwijs, stimulering van ouderbetrokkenheid in laagopgeleide en migrantengezinnen en begeleid vrij lezen.

Van Steensel slaagde er in 2020 in om financiering te krijgen van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek voor onderzoeken naar leesweerstand en de rol van leraren als leesbevorderaars. Van ZonMW kreeg hij middelen voor een coronagerelateerd onderzoek naar online ondersteuning van de taalomgeving thuis met behulp van digitale prentenboeken voor kinderen in achterstandssituaties. Kunst van Lezen financierde een aanvraag voor een literatuurstudie naar begeleid vrij lezen en Stichting Lezen droeg bij aan onder-

zoek naar het voorleesgedrag van ouders en grootouders. In 2020 diende hij nog vijf financieringsverzoeken in die nog in behandeling zijn. Onderwerpen zijn onder andere de invloed van de thuissituatie en sociaal-economische status van ouders en verzorgers op de taalvaardigheid, het dieplezen onder jongeren en de oorzaken van de afnemende leesvaardigheid in het funderend onderwijs.

Met een tiental lezingen op congressen en symposia en een vergelijkbaar aantal publicaties maakte Van Steensel professionals in het onderwijs, de vroeg- en voorschoolse educatie, de bibliotheeksector en andere betrokken sectoren deelgenoot van de laatste inzichten op het gebied van geletterdheidsontwikkeling, ouder-kindprogramma's, leesweerstand en leesmotivatie.

Ten slotte droeg Van Steensel als voorzitter van de Kennistafel Effectief Leesonderwijs (PO-raad, VO-raad, NRO), als lid van de Erkenningscommissie Jeugdinterventies en als lid van de Wetenschappelijke Adviesraad van de Dr. P. A. Thiele Stichting voor boekwetenschap bij aan de doorwerking van wetenschappelijke kennis op het gebied van lezen en leesbevordering.

Leerstoel Lezen en digitale media (Universiteit Twente)

Eliane Segers bekleedt de bijzondere leerstoel Lezen en digitale media aan de Universiteit Twente. In 2020 begeleidde zij diverse promovendi op het gebied van begrijpend lezen en meertaligheid en werkte zij met promovendi en studenten aan twee onderzoeklijnen: de lijn Ik experimenteer dus ik leer; Taal in het lab en de lijn De digitaal geletterde thuisomgeving. Het project Taal in het lab is een vervolg op eerder binnen deze leerstoel uitgevoerd onderzoek over de leesvaardigheid van jongeren in het vmbo. Zij hebben moeite om teksten in lesboeken van de bèta-vakken te begrijpen. Het onderzoek richt zich op manieren om deze teksten zo aan te bieden dat ze beter worden begrepen, door de gebruikte lesmethode te koppelen aan een online, virtueel laboratorium (GoLab) waarin de leerlingen proefjes kunnen doen. Het uiteindelijke doel van het onderzoek is om een evidence-based omgeving voor vmbo-leerlingen met bijbehorend docentmateriaal te realiseren. Daarbij is er aandacht voor de integratie van taal (begrijpend lezen) en wetenschappelijk denken (hypotheses vormen, experimenteren, concluderen, vakspecifieke kennis). Het project bestaat uit drie deelstudies: (1) onderzoek naar individuele variatie in online leesen leergedrag en wetenschappelijke kennis, (2) effectmeting van een docentinterventie gericht op het verbeteren van het online lees- en leergedrag en (3) onderzoek naar de effecten van een lesomgeving die leesmateriaal en proefjes integreert. Behalve de Universiteit Twente participeren Saxion hogeschool, uitgeverij Malmberg, Stichting Lezen en het Pius X college in Almelo. Segers begeleidt Quirine Simons, de promovenda die per 1 september 2020 aan dit project is verbonden.

De afgelopen jaren deed Segers ook onderzoek naar de geletterde thuisomgeving, die sinds de introductie van smartphone en tablet behoorlijk is veranderd. Deze studie, waarover in 2020 een publicatie verscheen, liet zien dat alleen de activiteiten in de analoge thuisomgeving waren gerelateerd aan de taalvaardigheid van de kinderen. Er kon geen relatie worden vastgesteld tussen de digitale thuisomgeving en taal en geletterdheid. Het feit dat dit verband ontbreekt, kan worden veroorzaakt door de grote variatie in de kwaliteit van de digitale thuisomgeving. In 2020 werd daarom vervolgonderzoek uitgevoerd naar dat aspect. Onder andere is gekeken naar de houding ten opzichte van moderne technologie en naar de apps die kinderen gebruiken. Het onderzoek zal behalve weten-

schappelijk inzicht ook een manier opleveren om ouders en leerkrachten tips en trucs aan te reiken voor goede apps voor kleuters. Drie masterstudenten schrijven hun scriptie over dit onderzoek.

Segers wist behalve voor de bovenbeschreven vervolgonderzoeken ook financiering te krijgen van NWO/ZonMW om te onderzoeken of en in hoeverre doelgroepopleerlingen uit het onderwijsachterstandenbeleid extra hard getroffen worden door de coronamaatregelen en welke lessen er getrokken kunnen worden voor toekomstige, vergelijkbare situaties. Een NWO VICI-aanvraag over digitaal begrijpend lezen kwam de eerste ronde met succes door en wacht nog op een definitief oordeel.

De coronamaatregelen, met name het onderwijs op afstand, zorgden voor veel extra aandacht voor digitale geletterdheid. Segers werd daarover diverse keren geïnterviewd, zowel voor professionals als voor een breed publiek. Veel lezingen en voordrachten op (internationale) congressen en symposia konden niet doorgaan als gevolg van de pandemie, maar leverden wel papers en artikelen op. Daarnaast verschenen er in diverse tijdschriften en handboeken bijdragen van Segers, al dan niet in samenwerking met collega-onderzoekers.

In 2020 was Segers naast haar hoogleraarschap actief als lid van de Kennistafel Effectief Leesonderwijs (PO-raad, NRO), lid van de wetenschappelijke adviesraden van de Dr. P. A. Thiele Stichting voor boekwetenschap en van het Klets koppen festival, consulting editor van het wetenschappelijk tijdschrift Educational Psychology, expert bij het peilingsonderzoek digitale geletterdheid aan de Universiteit Twente, wetenschappelijk directeur van Expertisecentrum Nederlands (betrokken bij o.a. PIRLS, Peil.lezen, PISA, en Dyslexiecentraal) en als voorzitter/lid van de manuscriptcommissies voor een zevental proefschriften van promovendi aan verschillende Nederlandse universiteiten.

2.2 Onderzoek door Stichting Lezen

Stichting Lezen voerde zelf verschillende literatuuronderzoeken uit. Daarnaast brachten we zoals gewoonlijk relevant onderzoek van derden in kaart over onderwerpen zoals leesmotivatie en begrijpend lezen. Informatie daaruit en daarover deelden we actief met het werkveld in het kader van kennisdeling (zie daarvoor paragraaf 2.1). Onze medewerker Niels Bakker werkte aan zijn promotieonderzoek naar digitaal lezen, dat hij in 2021 zal afronden.

Voorlezen aan vluchtelingenkinderen (afgerond)

In de Nederlandse asielzoekerscentra wonen op dit moment meer dan 5000 kinderen onder de 12 jaar. Door alles wat deze kinderen hebben meegemaakt, lopen zij een verhoogd risico op het ontwikkelen van psychosociale problemen. Verhalen kunnen kinderen helpen om te gaan met sociale, emotionele en psychische uitdagingen en kunnen goed zijn voor hun psychosociale gezondheid. Met een literatuurstudie onderzoekt Stichting Lezen-medewerker Marloes Robijn de effecten van creatieve bibliotherapie op kinderen in het algemeen en vluchtelingenkinderen in het bijzonder. Hoe zijn verhalen het beste in te zetten om het welzijn van deze kinderen te vergroten? Welke culturele en leesbevorderingsprojecten voor vluchtelingenkinderen bestaan er al?

Vrij lezen (afgerond)

Mustapha Esadik deed in het kader van een onderzoeksstage een literatuurstudie en een (kleine) veldraadpleging naar de rol van vrij lezen in het voortgezet onderwijs. Het onderzoek werd begeleid door Jacqueline Evers-Vermeul (Universiteit Utrecht).

Narratieve geletterdheid (lopend)

In onze mediasamenleving komen kinderen en jongeren dagelijks in aanraking met een heel scala aan (verhalende) teksten en een grote hoeveelheid informatie. Dit voortdurende beroep op hun aandacht kan het 'dieplezen' in de weg zitten maar tegelijk nieuwe vaardigheden opleveren, zoals skimmend lezen. In samenwerking met Frank Hakemulder (Universiteit Utrecht) voerden we een literatuurstudie uit om te komen tot een nieuwe definitie van geletterdheid die recht doet aan de complexe geletterde vaardigheden waarover kinderen en jongeren tegenwoordig moeten beschikken. Deze vangen we voorlopig onder de noemer narratieve geletterdheid. Marchje Kramer startte dit onderzoek in 2019. Marloes Robijn zette het in 2020 voort.

2.3 Externe onderzoeken in het kader van de onderzoeksagenda

Als (mede-)opdrachtgever zette Stichting Lezen diverse onderzoeksopdrachten uit bij derden. Op die manier voorzagen we in de actuele kennisbehoefte van het werkveld conform de prioriteitstelling van onze onderzoeksagenda. De onderzoeken bieden inzicht in aspecten van succesvolle leesbevordering en in de benadering van leesbevordering voor specifieke doelgroepen. De onderzoeksresultaten deelden we via onze publicatielijn *Lezen onderzocht* (zie paragraaf 2.1), persberichten, nieuwsbrieven, op onze websites Leesmonitor.nl en Lezen.nl en tijdens webinars en andere (online) bijeenkomsten van Stichting Lezen en van derden, zoals het Drongo talenfestival.

Leesbevordering op de pabo (afgerond)

Voor dit onderzoek naar de stand van zaken van leesbevordering op de pabo-opleidingen keken de onderzoekers van onderzoeksbureau Oberon en MK onderzoek + advies vooral naar de plaats van jeugdliteratuur in het curriculum van de pabo's en de inzet van leesbevorderende werkvormen. Docenten van 28 van de 42 Nederlandse pabo's vulden een vragenlijst in. Daarnaast zijn er verdiepende interviews afgenomen met pabodocenten en directieleden.

Dit onderzoek is een vervolg op een vergelijkbaar onderzoek uit 2014.

Voorlezen in de kinderopvang: Onderzoeksrapport 2020 (afgerond)

Voor dit vierjaarlijkse onderzoek naar de stand van zaken van leesbevordering in de kinderopvang vulden 93 managers en 330 pedagogisch medewerkers een uitgebreide vragenlijst van onderzoeksbureau Kantar Public in. Speciale aandacht ging uit naar de deskundigheid en deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers. Bij de analyse van de resultaten is rekening gehouden met eventuele verschillen tussen organisaties die meedoen aan BoekStart en organisaties die dat niet doen.

De leeswereld van jongeren en jongvolwassenen (afgerond)

Cedric Stalpers deed op basis van eerder marktonderzoek van SMB/GfK verdiepend onderzoek naar de leeswereld van jongeren en jongvolwassenen. Aan het onderzoek deden 1036 jongeren en jongvolwassenen tussen 12 en 25 jaar mee. Stalpers onderscheidt in zijn rapport drie typen lezers: de boekmijders, die (vrijwel) niet lezen en er ook niet van houden; de boektwijfelaars, die af en toe lezen en daarbij mild enthousiast zijn en tot slot de boekenwormen, die veel en graag lezen.

Ik experimenteer dus ik leer; Taal in het lab (lopend)

Onderzoek onder leiding van Eliane Segers in het kader van de leerstoel Lezen en digitale media aan de Universiteit Twente, zie paragraaf 2.1.

Voorleesgedrag (groot-)ouders (lopend)

Ter ondersteuning van de Leescoalitiecampagne Lees voort! werd een onderzoek opgestart naar het voorleesgedrag van ouders en grootouders. Grootouders kunnen een betekenisvolle rol spelen in de leesopvoeding van kinderen. Deze studie onderzoekt de aard van de voorleesinteracties van ouders en grootouders met hun (klein)kind, waarbij vooral gekeken wordt naar het gebruik van cognitief uitdagende, gedecontextualiseerde taal, bijvoorbeeld wanneer de tekst voorspelt wat er in een verhaal staat te gebeuren of wat de emoties van hoofdpersonen zullen zijn. De onderzoekers kijken ook naar de rol van het geslacht van de verzorger en van het kind, de relatie met verhaalbegrip en met de boekenkennis en de leesmotivatie van verzorgers. Het onderzoek wordt uitgevoerd onder leiding van bijzonder hoogleraar Roel van Steensel (zie 2.1). Door de coronamaatregelen liep het onderzoek vertraging op omdat het niet mogelijk was om bij (groot-)ouders thuis te observeren.

App Immer (lopend)

Schrijver Niels 't Hooft ontwikkelde de app Immer, die de lezer helpt om zich te oriënteren in de tekst bij het digitaal lezen via smartphone of tablet. De app maakt het mogelijk om door de tekst te navigeren door te tikken op blokken, in plaats van door te scrollen. Onderaan de pagina is een bloem zichtbaar die zich tijdens het lezen opvult met kleur, zodat de lezer kan zien hoeveel van de tekst al gelezen is. Roel Willems (Radboud Universiteit) onderzoekt in samenwerking met Stichting Lezen hoe lezers deze toepassingen ervaren.

Jongerenleescultuur (lopend)

Qrius doet onderzoek om meer inzicht te krijgen in de leescultuur en het leesgedrag van jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 20 jaar, met name van middelbare scholieren en mbo-studenten. Het gaat vooral om het in kaart brengen van de leesgewoonten van jongeren in hun vrije tijd. Stichting Lezen wil op die manier aanknopingspunten vinden voor leesbevordering bij deze doelgroep.

2.4 Onderzoeken in het kader van Kunst van Lezen

Stichting Lezen participeert in diverse onderzoeken die voortkomen uit het programma Kunst van Lezen. De onderzoeken naar *Bibliotheek op School* in het primair onderwijs (Lisa van der Sande) en *Bibliotheek op school* in het voortgezet onderwijs (Ilona Wildeman) werden in 2020 afgerond. Het onderzoek BoekStart op Termijn loopt door tot medio 2021.

Een verkennend onderzoek naar begeleid vrij lezen werd in 2020 opgestart. Deze onderzoeken staan onder supervisie van bijzonder hoogleraar Roel van Steensel, zie paragraaf 2.1. Hij is ook betrokken bij de onderzoeken naar de stand van zaken met betrekking tot de rol en behoeften van leescoördinatoren en naar de rol van leesbevordering op het mbo. In verband met de coronamaatregelen moest de dataverzameling voor deze onderzoeken uitgesteld worden tot medio 2021.

In 2020 werd ook gewerkt aan onderzoek naar de digitale thuisomgeving van kleuters, en aan een actualisering van de meta-analyse van internationale studies die het verband tussen het lezen van boeken en de taal- en leesontwikkeling onderzoeken. De tussentijdse resultaten van deze onderzoeken werden gepresenteerd op het wetenschappelijk congres van Stichting Lezen eind 2020. In 2021 zullen deze onderzoeken afgerond worden.

2.5 Onderzoekconsortia

Stichting Lezen is kernpartner van KVB Boekwerk, het kennis- en innovatieplatform voor de boekensector, en werkt samen in diverse consortia. In 2020 zijn met deze consortia de volgende onderzoeksprojecten gerealiseerd:

SMB Onderzoek

Stichting Marktonderzoek Boekenvak (SMB) laat elke drie maanden onderzoek doen naar het leesgedrag van de Nederlandse bevolking. Voor Stichting Lezen is deelname aan dit consortium een goede manier om op de hoogte te blijven van actuele ontwikkelingen op haar werkerterrein. De enquêtes geven inzicht in het (voor)lezen van boeken, bibliotheek- en boekhandelbezoek en trends en ontwikkelingen. Daarnaast zijn er jaarlijks twee thematische metingen. In 2020 waren deze gericht op digitaal lezen en de invloed van de coronamaatregelen op het lezen. De regie over SMB is in handen van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB). De uitvoering ligt bij marktonderzoeksbureau GfK. Deelnemers aan SMB zijn naast Stichting Lezen de Koninklijke Nederlandse Boekverkopersbond (KBb), de Groep Algemene Uitgevers (GAU), de KB en de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB).

Het Taalvak Nederlands Onderzocht

Het Taalvak Nederlands Onderzocht verzamelt en publiceert onderzoek naar het onderwijs in taal en lezen in het basisonderwijs (met de Nederlandse Taalunie en de Universiteit Gent) en in het voortgezet onderwijs (met de Nederlandse Taalunie en de Universiteit van Amsterdam). Het gaat om onderzoeken die zijn uitgevoerd in Nederland, Vlaanderen en Suriname. Alle beschrijvingen zijn via de website van de Nederlandse Taalunie toegankelijk: <http://taazoe.live.statik.be/publicaties/>. De website wordt jaarlijks aangevuld met een literatuuronderzoek naar publicaties uit het voorgaande jaar. Voor het primair onderwijs ging het in 2020 om 50 publicaties en voor het voortgezet onderwijs om 28 publicaties, waarvan de helft betrekking heeft op het lees- en literatuuronderwijs.

2.6 Scriptieprijs Leesbevordering

De tweejaarlijkse Scriptieprijs Leesbevordering is een gezamenlijk initiatief met onze Belgische zusterorganisatie Iedereen Leest om onderzoek naar lezen en leesbevordering

te stimuleren. De jury onder leiding van professor Annick Schramme (Universiteit Antwerpen) ontving voor de twaalfde editie twintig inzendingen uit verschillende disciplines en met uiteenlopende onderzoeksthema's. De winnende scriptie in 2020 was van Marlon Schotel (masteropleiding Jeugdliteratuur aan Universiteit Tilburg), en heeft als titel *"Ordinary" from an out-group's perspective: Comparing non-affected teenagers' attitudes towards (cranio)facial anomalies after book reading versus film watching.*

Nog twee scripties ontvingen een eervolle vermelding: *De (de)kolonisatie van kinderliteratuur* van Sharité Severina (Universiteit van Amsterdam) en *Lezen promoten bij beginnende leraren* van Hanna Van Wambeke (Universiteit Gent).

2.7 Stichting Lezen als maatschappelijk partner bij onderzoeksaanvragen

Stichting Lezen heeft een beperkt eigen onderzoeksbudget. Om grootschalig onderzoek naar lezen en leesgedrag te kunnen realiseren, participeerden we in 2020 met succes in diverse onderzoeksaanvragen van universiteiten en hogescholen (zie Tabel 1). Op één na werden alle aanvragen toegekend. De afgewezen aanvraag viel binnen het domein van de Wetenschapscommunicatie, waar slechts 6% van de aanvragen is gehonoreerd.

Tabel 1: Overzicht van onderzoeksaanvragen in 2020 waarbij Stichting Lezen partner is

Hoofdaanvrager	Onderzoeksproject	Call/soort aanvraag	Status
Eliane Segers	Samen omhoog in de opwaartse spiraal van lezen	Wetenschapscommunicatie	Afgewezen (december 2020)
Eliane Segers	Ik experimenteer dus ik leer; taal in het lab	Tech Your Future	Toegekend (september 2020)
Geert Buelens	Naar een versterking van de veerkracht van de boekenwereld na Covid-19	ZonMw COVID-19 Programma	Toegekend (juni 2020)
Jeroen Dera	Grensverleggend literatuuronderwijs	NWO/NRO Kortlopend Praktijkonderzoek	Toegekend (december 2020)
Wenckje Jongstra	Leraren als leesbevorderaars	NWO/NRO Kortlopend Praktijkonderzoek	Toegekend (december 2020)

2.8 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Meten en weten

In 2020 voerden we twintig onderzoeksactiviteiten uit. Dat is bijna twee keer zo veel als we ons hadden voorgenomen in het activiteitenplan. De activiteiten omvatten naast eigen onderzoeken en ook werk van de met Stichting Lezen verbonden hoogleraren en consortia. We hebben vooral meer nieuw onderzoek opgestart en afgerond dan voorzien, bijvoorbeeld naar het aanleren van vakspecifieke leesvaardigheden via een online laboratorium (Taal in het lab), het voorleesgedrag van grootouders, het verbeteren van digitale leeservaringen met de app Immer, de leescultuur van jongeren en een verkennend onderzoek naar narratieve geletterdheid en de rol van dieplezen. Verschillende onderzoeksactiviteiten kwamen tot een afronding: de verkennende studie naar boekactiviteiten bij vluchtelingenkinderen, een verkennend onderzoek naar de leeswereld van jongeren en de onderzoeken naar de stand van zaken op het gebied van voorlezen in de kinderopvang en van leesbevordering op de pabo. Ten slotte hebben we ook een verkennende literatuurstudie uitgevoerd naar vrij lezen in het voortgezet onderwijs. De meeste onderzoeksactiviteiten hebben geen hinder ondervonden van de coronamaatregelen. Alleen het onderzoek naar het voorleesgedrag van grootouders werd tijdelijk stilgelegd.

Kerntaak: weten en meten	2019- 2020 activiteitenplan				2020 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
leerstoel Leesgedrag			1				1	
leerstoel Lezen en wdigitale media			1				1	
SMB			4				4	
SMB verdiepen- de analyse			1				1	
HTNO po			1				1	
HTNO vo			1				1	
Onderzoek nieuw			1				5	

Kerntaak: weten en meten	2019- 2020 activiteitenplan				2020 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik

- Taal in het lab
- Voorleesgedrag grootouders
- App Immer
- Narratieve geletterdheid
- jongerenleescultuur

Onderzoek afgerond			0				5	
--------------------	--	--	---	--	--	--	---	--

- Boekactiviteiten bij vluchtelingenkinderen
- Leeswereld van jongeren
- Leesbevordering op de pabo
- Stand van zaken voorlezen in de kinderopvang
- Vrijlezen in het vo

Totaal weten en meten	0	0	10	0	0	0	20	0
------------------------------	---	---	----	---	---	---	----	---

**3. Kerntaak
Informeren,
inspireren en
activeren**

Stichting Lezen stimuleert en faciliteert activiteiten en samenwerking in het werkveld van intermediairs door middel van kennisdeling, deskundigheidsbevordering en landelijke campagnes en programma's. De coronapandemie had grote gevolgen voor de invulling van deze kerntaak in 2020. Sommige bijeenkomsten en evenementen konden niet doorgaan, veel kregen een andere, digitale vorm. De digitale evenementen trokken in veel gevallen veel meer deelnemers dan we fysiek hadden kunnen ontvangen. Ook nam het gebruik van onze digitale kennisproducten en publicaties toe.

3.1 Kennisdeling

Kennisdeling gebeurt via websites, brochures, het corporate tijdschrift *Lezen*, congressen, symposia, opleidingen, workshops, expertmeetings en leesbevorderingscampagnes. Door de coronamaatregelen kon een deel van de voorgenomen activiteiten niet plaatsvinden. In veel gevallen organiseerden we een digitaal alternatief. Daarmee hebben we veel intermediairs kunnen bereiken. Ook als de beperkende maatregelen kunnen worden opgeheven, zullen we een aantal activiteiten blijvend digitaal uitvoeren. Voor kennisdeling en met name voor kennisvermeerdering blijven fysieke uitwisselingsmomenten echter cruciaal.

Websites

Het afgelopen jaar zijn de bezoekersaantallen van de websites van Stichting Lezen toegenomen. Alleen de website [Leesplan.nl](https://leesplan.nl) blijft vooralsnog in deze ontwikkeling achter. In 2020 zijn de voorbereidingen getroffen voor de integratie van de corporate website van Stichting Lezen met de website van Kunst van Lezen en [Leesmonitor.nl](https://leesmonitor.nl). Hiervoor werken we samen met webbureau Noble Street. Begin 2021 zal de nieuwe website opgeleverd worden. Daarnaast zullen de komende jaren aparte doelgroepgerichte websites ontwikkeld worden. Die gaan fungeren als portal om specifieke doelgroepen een goed overzicht te bieden van alle voor hen relevante informatie omtrent leesbevordering. Deze veranderingen sluiten aan bij de doorontwikkeling van merkstrategie en huisstijl, zie daarvoor paragraaf 6.2.

Lezen.nl

Op de corporate website van Stichting Lezen kunnen gebruikers onder andere informatie vinden over leesbevordering en het werk van Stichting Lezen, publicaties downloaden en projectaanvragen indienen.

Aantal sessies 2020: 155.038 (in 2019: 117.738)

Aantal unieke bezoekers 2020: 100.207 (in 2019: 77.751)

Leesmonitor.nl

Deze website geeft toegang tot compacte informatie over de meest recente inzichten en feiten over leesgedrag, leesmotivatie en leesvaardigheid. In 2020 werd de website geactualiseerd en uitgebreid.

Aantal sessies 2020: 66.113 (in 2019: 48.464)

Aantal unieke bezoekers 2020: 49.400 (in 2019: 35.655)

Leesplan.nl

Deze op scholen en kinderopvanginstellingen gerichte website geeft houvast bij het vormgeven van een doorgaande leeslijn en leesbeleid. Stichting Lezen gaf in 2020 opdracht aan MK Onderzoek + Advies om het voorleesplan voor de kinderopvang te evalueren en te achterhalen wat gebruikers in de kinderopvang graag aangepast zouden willen zien. Naar aanleiding van dit onderzoek zal het voorleesplan in 2021 worden herzien zodat het de medewerkers in de kinderopvang opnieuw houvast biedt en inspiratie geeft om een goed voorleesplan te maken. Het is de bedoeling dat de website leesplan.nl in 2021 opgaat in de nieuwe website lezeninhetpo.nl, zie daarvoor paragraaf 5.2.

Aantal sessies 2020: 20.746 (in 2019: 22.784)

Aantal unieke bezoekers 2020: 14.947 (in 2019: 16.398)

Lezeninhetvmbo.nl

Stichting Lezen en het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (SLO) zijn samen verantwoordelijk voor deze website. Deze bevat de belangrijkste informatie over leescompetentie, leesmotivatie en leesplezier in het vmbo, zoals samenvattingen van recent onderzoek, succesfactoren voor lezen in het vmbo, informatie over taal- en leesbeleid en praktische informatie, waaronder beproefde lessenseries voor taal en lezen in het vmbo. Speciaal voor deze website ontwikkelden Stichting Lezen en SLO een quickscan voor scholen om de stand van zaken rondom succesfactoren voor lezen in het vmbo in kaart te brengen, een kaartspel om als team in gesprek te gaan over taal- en leesbeleid en een handreiking voor een taal- en leesbeleidsplan.

Aantal sessies 2020: 11.264 (gemeten van 14-7-2019- 31-12-2019: 4.519)

Aantal unieke bezoekers 2020: 7.903 (gemeten van 14-7-2019- 31-12-2019: 3.111)

Sociale media en digitale nieuwsbrieven

De sociale media ondersteunen de websites en de andere communicatie van Stichting Lezen. Het zijn belangrijke platforms die steeds meer mensen trekken. Zo groeide het aantal volgers op Twitter van 5.665 in 2019 naar 6.071 in 2020, op Facebook van 5.820 naar 6.601, op LinkedIn van 4.656 naar 6.953 en op Instagram van 2.109 naar 2.565. In 2020 verstuurde Stichting Lezen zeven algemene digitale nieuwsbrieven.

In aanvulling op lezeninhetvmbo.nl beheert Stichting Lezen sinds 2012 een Facebook-groep 'lezen in het vmbo'. Het aantal leden van deze Facebookgroep groeit nog steeds. Begin 2020 startten we ook met een specifieke digitale nieuwsbriefservice 'lezen in het vmbo'. In totaal gingen er vier van deze nieuwsbrieven de deur uit. Eind 2020 waren er 440 nieuwsbriefabonnees.

Onderzoekspublicaties (Lezen onderzocht)

In 2020 zijn er in totaal negen onderzoekspublicaties verschenen: zes in de Stichting Lezen-reeks en drie in de Eburon-reeks. De eerste zijn 1.371 keer gedownload of digitaal ingezien; de Eburon-publicaties zijn 2.042 keer verkocht of gedownload. De publicaties komen deels voort uit onderzoek dat door of in opdracht van Stichting Lezen is uitgevoerd, zie daarvoor hoofdstuk 1.

Leesbevordering op de pabo

Dit onderzoeksrapport van Oberon en MK onderzoek + advies gaat in op de stand van zaken van leesbevordering op de pabo-opleidingen en besteedt specifiek aandacht aan de plaats van jeugdliteratuur in het curriculum van de pabo's en de inzet van leesbevorderen-

de werkvormen. Het rapport verscheen in de Stichting Lezen-reeks.
Oplage: 140 exemplaren in print, daarnaast 132 downloads

Voorlezen in de kinderopvang

Dit rapport van Kantar Public doet verslag van het meest recente van de vierjaarlijks terugkerende onderzoeken over de stand van zaken van leesbevordering in de kinderopvang. Deze editie van het onderzoek zoomde extra in op de deskundigheid en deskundigheidsbevordering van pedagogisch medewerkers. Het rapport verscheen in de Stichting Lezen-reeks.

Oplage: 100 exemplaren in print, daarnaast 174 downloads

De leeswereld van jongeren en jongvolwassenen

Verdiepend onderzoeksrapport naar de leeswereld van de boekmijders, boektwijfelaars en boekenwormen onder jongeren en jongvolwassenen, door Cedric Stalpers op basis van marktonderzoek van SMB/GfK. Het rapport verscheen in de Stichting Lezen-reeks.

Oplage: 100 exemplaren in print, daarnaast 274 downloads

Lezen en schrijven op het web

Kramer, Evers-Vermeul en Bakker, inventariseerden in 2019 in opdracht van Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek, de online lees- en schrijfplatforms die in Nederland beschikbaar zijn. Dit rapport geeft een overzicht van de achtergrond en de mogelijkheden van 74 nationale en internationale lees- en schrijfplatforms waar lezers boekentips delen, praten over boeken, zelf verhalen schrijven en leesclubs oprichten. Door deze digitale, sociale en verbindende functie bieden ze ook kansen om het lezen onder jongeren te bevorderen. De onderzochte platforms richten zich op de verkoop van of toegang tot producten, op aanbevelingen van producten en/of op sociale interactie rondom producten. Het merendeel blijkt een combinatie van deze functies te vervullen. Het rapport verscheen in de Stichting Lezen-reeks.

Oplage: 100 exemplaren in print, daarnaast 87 downloads

Leesbevordering basisonderwijs 2019: stand van zaken

Dit onderzoeksrapport beschrijft de stand van zaken van leesbevordering in het basisonderwijs.

Leesbevordering wordt daarbij omschreven als 'het organiseren van activiteiten die als doel hebben

om het lezen van boeken voor het plezier onder leerlingen te stimuleren'. Het rapport is gebaseerd op een vragenlijst die door honderden leerkrachten en schoolleiders uit het basisonderwijs werd ingevuld en op enkele interviews met leerkrachten, schoolleiders en leescoördinatoren. Ongeveer de helft van de respondenten doet mee aan de Bibliotheek *op school*. Het rapport verscheen in de Stichting Lezen-reeks.

Oplage: 140 exemplaren in print, daarnaast 596 downloads

Voorleesprojecten voor vluchtelingenkinderen

In dit rapport staat de vraag centraal of en hoe voorlezen en activiteiten rond boeken en verhalen de veerkracht en het psychosociaal welbevinden van vluchtelingenkinderen kunnen versterken. De onderzoekers leggen verbanden tussen de resultaten van wetenschappelijk onderzoek naar bibliotherapie, preventieve culturele interventies en de invloed van traumatische ervaringen en stress op het kindere brein en hebben een inventarisatie

gemaakt van kennis en ervaring uit de praktijk. Het rapport verscheen in de Stichting Lezen-reeks.

Oplage: 150 exemplaren in print, daarnaast 103 downloads

Jeugdliteratuur door de lens van etnisch-culturele diversiteit

Sara Van den Bossche en Anne Klomberg (Tilburg University) bestudeerden de etnisch-culturele diversiteit in Nederlandstalige jeugdliteratuur. Ze onderzochten hoe jeugdboeken gebruikt kunnen worden om over diversiteit en inclusiviteit na te denken, niet alleen in het leesonderwijs maar ook in de wereld buiten het boek. Daarbij richtten zij hun pijlen niet alleen op jeugdboeken zelf, maar ook op het publiek van die boeken. Hoe kunnen jonge en volwassen lezers de (impliciete) culturele denkbeelden in jeugdboeken leren herkennen en kritisch leren bevragen? Het rapport werd uitgegeven door Eburon.

Oplage: 175 exemplaren in print, daarnaast losse verkoop 145

Lezen stimuleren via vrij lezen, boekgesprekken en appberichten

Deze publicatie is een bundeling van vier evaluatiestudies van verschillende auteurs naar het programma de Bibliotheek *op school* in het primair en in het voortgezet onderwijs. De eerste twee deelstudies onderzochten de effecten van deelname aan de Bibliotheek *op school*. Leidt die tot meer leesbevordering in de klas? En welke effecten hebben leesbevorderingsactiviteiten op de leesmotivatie, leesfrequentie en woordenschat van leerlingen? De derde en vierde deelstudie gingen over de effecten van hulp bij de boekenkeuze en van *nudging* op de leesmotivatie, de leesfrequentie en het leesbegrip van leerlingen in het primair onderwijs en op het vmbo. Het rapport werd uitgegeven door Eburon.

Oplage: 150 exemplaren in print, daarnaast losse verkoop 99

Lezen doe je samen

De (bijna) lezer en de helpende ander staan centraal in dit boek. Mia Stokmans (Tilburg University) vervatte in samenwerking met Roos Wolters (Stichting Lezen) alles wat inmiddels uit onderzoek bekend is over leesdoelen, leesmotivatie en succesvolle leesbevordering in 'het leeshongermodel'. Dit model beschrijft hoe de helpende ander kan zorgen dat een niet-lezer geïnteresseerd raakt in boeken, kan helpen bij het kiezen van een boek, kan verleiden dat ook daadwerkelijk te lezen en kan vragen naar leeservaringen. Vooral bij niet-lezers en incidentele lezers is die rol van de helpende ander nodig om de leeshonger aan te wakkeren. Maar ook fervente lezers zoeken anderen op, om leeservaringen uit te wisselen en om goede tips voor een volgend leesavontuur te krijgen. Het rapport werd uitgegeven door Eburon.

Oplage: 100 exemplaren in print, daarnaast losse verkoop 112

Overige publicaties

De doorgaande leeslijn: De leesontwikkeling van 0-20 jaar

De doorgaande leeslijn is het fundament onder een effectieve aanpak om kinderen en jongeren te laten uitgroeien tot gemotiveerde, leesvaardige en literair competente volwassenen. Deze geactualiseerde publicatie beschrijft op basis van wetenschappelijke inzichten de leesontwikkeling van kinderen en jongeren. Welke factoren remmen en welke factoren stimuleren deze ontwikkeling?

De doorgaande leeslijn helpt beleidsmakers en professionals in de kinderopvang, het onderwijs en bij bibliotheken om weloverwogen beslissingen te nemen over het stimuleren

van het leesplezier en van de leescompetentie van kinderen en jongeren.

Oplage: 2000 in print, daarnaast 2.173 downloads

Voorop in leesbevordering: Activiteitenplan Stichting Lezen 2021-2024

Het activiteitenplan heeft primair betrekking op de activiteiten van Stichting Lezen als onderdeel van de Culturele basisinfrastructuur (BIS) 2021-2024. Het gaat daarnaast op hoofdlijnen in op onze bijdrage aan de preventie van laaggeletterdheid in het kader van het interdepartementale programma Tel mee met Taal. De nadruk ligt op een zo breed mogelijk gedragen leesoffensief en de rol van (toekomstige) competente professionals die een sleutelrol vervullen in de leesbevordering.

Oplage: digitaal

Kwestie van Lezen

Onder deze titel brengt Stichting Lezen met enige regelmaat brochures uit met achtergronden en praktische tips voor leraren in het primair en voortgezet onderwijs.

In 2020 verscheen deel 17 in de reeks, over leesmotivatie in het onderwijs. In de bovenbouw van het basisonderwijs begint de leesmotivatie van leerlingen te dalen. Dit zet door in het secundair onderwijs. Leesmotivatie is cruciaal voor de 'positieve leesspiraal'. Hoe plezieriger lezen wordt gevonden, hoe meer er wordt gelezen en hoe beter leerlingen in lezen worden, met nog meer leesplezier tot gevolg. Andersom geldt juist dat hoe minder plezier aan lezen wordt beleefd, hoe minder vaak er wordt gelezen, en hoe groter de kans dat de leesvaardigheid achterblijft, zeker bij zwakke lezers. Deze brochure biedt handvatten voor leerkrachten en docenten om de leesmotivatie van hun leerlingen te stimuleren.

Oplage: 2000 in print

Kinderboekengids

Voor het primair onderwijs geeft de *Kinderboekengids* van de CPNB een overzicht van lees- en boekactiviteiten. Stichting Lezen leverde hieraan zoals ieder jaar een inhoudelijke en financiële bijdrage. De gids wordt verspreid onder alle basisscholen in Nederland.

Oplage: 21.975 in print

Leeskalender voortgezet onderwijs

De Leeskalender met informatie over leesbevorderende campagnes voor vmbo tot gymnasium kan zichtbaar voor iedereen in het klaslokaal worden opgehangen. Per maand staat er een campagne centraal. Ook bevat de kalender terugkerende items, zoals het boek en de website van de maand, een wedstrijd rond een talig of literair thema, verjaardagen van schrijvers en boekentips bij themadagen.

Oplage: 7.000 in print

Leesmonitor Het Magazine

Als spin-off van de website Leesmonitor.nl verschijnt er elk jaar een magazine rond een specifiek thema. In december 2020 verscheen als achtste editie *De nieuwe lezer: Lezen in een uitdijend medialandschap*. Dit magazine beschrijft op basis van actueel empirisch wetenschappelijk onderzoek de effecten van digitalisering op het lezen, in het bijzonder op het lezen van boeken. Wie zijn de nieuwe lezers, in termen van sekse, leeftijd, opleidingsniveau en andere persoonskenmerken? Welke vormen van literatuur zien het levenslicht buiten het boek? Wat maakt digitaal lezen anders dan lezen van papier? Hoe kunnen verrijkingen in digitale boeken de geletterdheid van jonge kinderen stimuleren? Het

magazine sloot aan op het thema van het Wetenschappelijk Congres 2020.
Oplage: 2.500 exemplaren

Lezen in beeld

In 2020 gaf Stichting Lezen voor het eerst enkele infographics uit over de belangrijkste inzichten uit wetenschappelijk onderzoek: over lezen in de basisschoolleeftijd en over voorlezen aan jonge kinderen. Het streven is om jaarlijks twee nieuwe infographics uit te brengen.

Oplage: 1.500 in print per deel

Ontwerphandleiding: inzicht in jezelf en anderen ontwikkelen in de literatuurlessen

Onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Utrecht doen onder de noemer *Find it in fiction* langlopend onderzoek naar de rol en de functie van het lezen van fictie. Promovenda Marloes Schrijvers onderzocht in dat kader hoe je door middel van de literatuurlessen meer inzicht in jezelf en anderen kunt ontwikkelen. Stichting Lezen organiseerde hierover een expertmeeting en publiceerde de ontwerphandleiding die een van de resultaten was van het onderzoek. Deze handleiding is uitgedeeld tijdens de expertmeeting en ook online te vinden.

Oplage: 100 exemplaren

Tijdschrift Lezen

Dit corporate tijdschrift voor leesbevordering verschijnt vier keer per jaar en richt zich op professionals in kinderopvang, onderwijs, boekenvak, bibliotheek en beleid die werken aan leesbevordering voor kinderen en jongeren van 0 tot 20 jaar. In 2020 kwamen onder andere de volgende onderwerpen aan bod:

Lezen 1, 2020; urgentie van leesbevordering, onderzoek naar De Bibliotheek op school, de Voorleeshoek, humor als thema van de Middag van het Kinderboek.

Lezen 2, 2020; Edward van de Vendel, schrijversbezoek aan een school met Manon Sikkel en Abdelkader Benali, Creatieve duizendpoot Lisette ma Neza en een interview met Mia Stokmans over Leeshonger.

Lezen 3, 2020: voorproefje wetenschappelijk congres, tien jaar De Weddenschap, NBD Jeugdspecialist van het jaar, Gershwin Bonevacia, Mylo Freeman.

Lezen 4, 2020: internationale samenwerking, historische jeugdboeken, Guus Kuijer krijgt de Constantijn Huygens-prijs

Oplage: gemiddeld 12.000 in print per editie en online beschikbaar via lezen.nl

Congressen, symposia en workshops

Alle eigen congressen van Stichting Lezen gingen ondanks corona in enigerlei vorm door. Voor zover er bijeenkomsten zijn geannuleerd, betreft het evenementen van derden waar Stichting Lezen wel financiële en/of inhoudelijke steun aan verleende maar geen eindverantwoordelijkheid voor droeg. Van onze eigen bijeenkomsten hielden we dit jaar behalve de aantallen live aanwezige deelnemers ook bij hoeveel mensen de video's achteraf terugkeken. Die aantallen laten zien dat het beschikbaar stellen van een videoregistratie het bereik sterk vergroot.

Lezen Centraal - Het oneindige verhaal/De doorgaande leeslijn

Het jaarlijkse congres van Stichting Lezen zou plaatsvinden op 1 april maar kon door corona niet doorgaan. In plaats van het uitgebreide congresprogramma onder de titel *Het oneindige*

verhaal is er een aangepast onlineprogramma gemaakt in de vorm van een webinar. Dit webinar met de titel *De doorgaande leeslijn* vond plaats op 9 juni. De inhoud en de presentatie van de vernieuwde publicatie *De doorgaande leeslijn* stonden centraal in het programma, Onder leiding van moderator Bas Maliepaard spraken vier deskundigen over de vele facetten van effectieve leesbevordering thuis, in de kinderopvang en in het onderwijs voor 0- tot 20-jarigen. De deelnemers konden via de chat vragen stellen aan de sprekers.

Aantal deelnemers (live): 942

Weergaven via YouTube (achteraf teruggekeken): 3.217

Wetenschappelijk congres - De nieuwe lezer: Lezen in het digitale tijdperk

Het tweejaarlijkse wetenschappelijke congres van Stichting Lezen werd vanwege de pandemie online gehouden op 10 december en had als thema *De nieuwe lezer: lezen in het digitale tijdperk*. Hoe ziet lezen eruit in het tijdperk van digitale media? Staat het 'diep lezen' onder druk, zoals soms wordt beweerd? Zijn nieuwe technologieën een bedreiging voor het lezen, of mogelijk (ook) een verrijking? Welke kruisbestuivingen tussen literatuur en andere media ontstaan er? En op welke manieren komen we tegenwoordig in aanraking met boeken? Het plenaire programma werd gemodereerd door journalist, documentairemaker en radio-dj Shay Kreuger, die als lid van de raad van toezicht betrokken is bij Stichting Lezen.

Aantal deelnemers (live): 991

Weergaven via Youtube (achteraf teruggekeken): 1.426

Conferentie Het Schoolvak Nederlands

Deze bijeenkomst werd geannuleerd als gevolg van de pandemie. Op 28 januari 2021 vond een digitale variant plaats.

Nationale Onderwerijstentoonstelling

In het verslagjaar zijn de voorbereidingen gestart voor deelname aan de Nationale Onderwijs Tentoonstelling in januari 2021. Deze beurs voor professionals in het onderwijs vindt om de twee jaar plaats in de Jaarbeurs in Utrecht. Vanwege corona is de NOT verplaatst naar eind november 2021.

Dag van het Literatuuronderwijs

Op 24 november vond de Dag van het Literatuuronderwijs plaats. Voor het eerst digitaal, vanwege de pandemie. De dag stond in het teken van het Leesoffensief en werd geopend door minister Van Engelshoven. Tijdens de digitale presentaties en workshops kwam een echt congresgevoel tot stand.

Stichting Lezen was zoals altijd nauw betrokken bij het programma. We droegen bij aan het speciale gedeelte voor leraren-in-opleiding, die tegen gereduceerd tarief mochten deelnemen.

Aantal deelnemers (live): ruim 800 docenten

Pabo Leest!

Op het symposium Pabo Leest! konden pabo-studenten en aankomende onderwijsassistenten kennis en ideeën opdoen voor hun (toekomstige) lessen. Passionate Bulkboek organiseerde dit evenement met steun van Stichting Lezen/ Kunst van Lezen. De tweede editie vond plaats op 24 november 2020 in de vorm van een digitaal, interactief symposium. Het programma bestond uit live online lezingen en workshops van bekende kinderboeken-

schrijvers, illustratoren en vakdidactici.
Aantal deelnemers (live): 538

Annie M.G. Schmidtlezing

Deze lezing is geannuleerd in verband met de pandemie.

Bijdragen aan kennisdelingsinitiatieven van derden

Stichting Lezen was in 2020 inhoudelijk betrokken bij een groot aantal andere (online) congressen en symposia die georganiseerd werden door derden. Zo gaven medewerkers presentaties op de World Literacy Summit, de International Bookfair in Vilnius, het online Drongo-festival, een kennissessie van de VoorleesExpress en een digitale bijeenkomst van Cubiss voor bibliotheekmedewerkers over pabo's. Ook verzorgden medewerkers diverse presentaties in relatie tot de Kunst van Lezen-programma's, namelijk op het online In de wolken Festival van Ouders van Nu en voor het LPCK, het platform voor de penvoerders van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). Daarnaast was de programmaspecialist BoekStart betrokken bij de Media Ukkie Dagen.

Medewerkers van Stichting Lezen namen deel aan verschillende adviesgroepen zoals de werkgroep Speelsbrein, de Prentenboeken Top tien van CPNB en de Bibliotheekservice Passend Lezen. Daan Beeke is als EURead projectmanager verbonden aan het Erasmus-Plus project European Book Day en samen met Marijke Bos is hij lid van de werkgroep Global Network for early years bookgifting. Agnes van Montfoort is lid van de Taalraad van de Taalunie en fungeerde als voorzitter van een subgroep van de Taalraad die zich bezighield met de doorontwikkeling van de leesscan. Hiervan zijn uiteindelijk twee versies verschenen: een Nederlandse en een Vlaamse.

3.2 Deskundigheidsbevordering

De toerusting van professionals die een rol (kunnen) spelen in leesbevordering, is een belangrijke taak van Stichting Lezen. We ontwikkelden, binnen onze reguliere BIS-taken, voor pedagogisch medewerkers de opleiding tot (voor)leescoördinator en voor leerkrachten de opleiding tot leescoördinator (Open Boek). Deze opleidingen worden ook ingezet in het programma Kunst van Lezen. We verbeteren het opleidingsaanbod voortdurend op basis van nieuw onderzoek en voortschrijdend inzicht.

Deskundigheidsbevordering voor- en vroegschoolse educatie

Stichting Lezen verzorgde in 2020 een fysieke train de trainer voorleescoördinator voor bibliotheektrainers en binnen de Kunst van Lezen-programma's online trainingen in het kader van de opleiding BoekStartcoach, de verdiepingmodule BoekStartcoach en de nascholing voor trainers Voorleescoördinator.

We vernieuwden de train de trainer interactief voorlezen en de bijbehorende training voor pedagogisch medewerkers en gaven de herziene training voor het eerst in het najaar.

We ontwikkelden de eerste van drie delen van een training voor pedagogisch medewerkers en bibliotheekmedewerkers over het werken met digitale prentenboeken in de kinderopvang. Deel 2 en 3 volgen in 2021. Deel 1 en 2 zijn gericht op bibliotheekmedewerkers die daadwerkelijk in de kinderopvang aan de slag gaan. Deel 3 is bedoeld voor beleidsmakers van bibliotheken die met het management van kinderopvanginstellingen in gesprek gaan.

Deskundigheidsbevordering primair onderwijs

In het kader van Kunst van Lezen is in 2020 de basistraining Leesconsulent vernieuwd. In opdracht van Stichting Lezen ontwikkelde Stichting De Schoolschrijver en Mariet Lems de cursus Creatief schrijven in de klas (*Weten waar de woorden zijn*) om leerkrachten en leesconsulenten op te leiden tot specialist creatief schrijven primair onderwijs. Deze specialisten kunnen creatief schrijven in samenhang met leesbevordering introduceren en borgen in het onderwijs. In 2020 zou de pilotfase van deze cursus worden afgerond. In verband met de coronamaatregelen kon alleen de pilot in Den Haag (met vertraging en gedeeltelijk online) doorgaan. De pilot in Venlo is uitgesteld tot maart 2021. Stichting Lezen organiseerde online voor trainers Open Boek een nascholingsbijeenkomst over het onderwerp 'diep lezen en rijke teksten' en ontwikkelde een draaiboek voor trainers die de cursus Open Boek online aan leerkrachten aanbieden. De materialen waarmee trainers Open Boek een nascholing over de Boekenkring kunnen geven zijn door Nicolien de Pater en Liselotte Dessauvagie vernieuwd.

Deskundigheidsbevordering mbo

Stichting Lezen ontwikkelde samen met het ROC Midden Nederland het Keuzedeel voor de opleiding Specialist Leesbevordering 0-12 jaar, met bijbehorende materialen zoals een promotiefilm, een docentenhandleiding, een studentenreader en een set PowerPoints.

Deskundigheidsbevordering pabo

Stichting Lezen actualiseerde het lesprogramma Open Boek Pabo. In de nieuwe versie heeft De doorgaande leeslijn een prominente rol en zijn de laatste onderzoeken meegenomen. We stellen de docentenhandleiding, de studentenreader en een set PowerPoints, gratis beschikbaar aan de pabo's.

Deskundigheidsbevordering Fries en meertaligheid

Op initiatief van Fers en in samenwerking met het Lectoraat Meertaligheid en geletterdheid (NHL Stenden) ontwikkelde Stichting Lezen in 2020 een driedaagse module over meertaligheid voor bibliotheekmedewerkers specifiek voor de Friese situatie. Ook gaven we de eerste training op basis van deze opzet. De module vormt ook de basis voor een landelijke module meertaligheid binnen de Bibliotheek *op school*.

3.3 Landelijke campagnes

Stichting Lezen is in uiteenlopende rollen betrokken bij landelijke leesbevorderingscampagnes. Op die manier maakt Stichting Lezen kennis over lezen en leesbevordering in de praktijk zichtbaar en versterkt zij de samenwerking met en tussen professionele intermediairs in bibliotheek, boekenvak, onderwijs en kinderopvang.

Campagnes van Stichting Lezen

De Nationale Voorleesdagen (0-6 jaar)

Tijdens De Nationale Voorleesdagen van 22 januari tot en met 1 februari 2020 stond voorlezen centraal in boekhandel, bibliotheek, kinderopvang en basisschool. Het Nationale Voorleesontbijt vormde traditiegetrouw de aftrap. H.K.H. Prinses Laurentien en de ministers Van Engelshoven, De Jonge, Slob en Koolmees onderstreepten het belang van voorlezen door mee te doen aan Het Nationale Voorleesontbijt, de jaarlijkse aftrap van de cam-

pagne. Er was veel media-aandacht van onder meer het NOS Journaal en Goedemorgen Nederland. Prentenboek van het Jaar was *Moppereend* (2018, Lemniscaat), geschreven door Joyce Dunbar en geïllustreerd door Petr Horáček.

De Nationale Voorleesdagen brengt ouders en kinderen op een laagdrempelige manier in aanraking met voorlezen. 92% van de kinderopvanginstellingen, 33% van de basisscholen, 64% van de bibliotheken en 49% van de boekhandels doen mee. De Nationale Voorleesdagen bestaat sinds 2004 en is een initiatief van Stichting Lezen, georganiseerd door de Stichting CPNB.

De Nationale Voorleeswedstrijd (10-12 jaar)

Deze jaarlijkse wedstrijd voor de groepen 7 en 8 van de basisschool vond in 2020 voor de zevenentwintigste keer plaats. Vanwege de coronacrisis werd de grote landelijke finale in mei geannuleerd en kon er geen Nationale Voorleeskampioen 2020 gekozen worden. Ook de meeste provinciale finales werden afgelast. Niettemin kozen kinderen op bijna de helft van de basisscholen in Nederland een schoolkampioen. De 3.091 schoolkampioenen gingen door naar de verkiezing van de voorleeskampioen van hun gemeente.

Bijna 180.000 kinderen hebben als voorlezer of luisteraar meegedaan aan de schoolrondes. De wedstrijd is een initiatief van Stichting Lezen, in samenwerking met de bibliotheken. Dit jaar was de uitvoering voor het eerst in handen van 125Procent.

Read2Me! (12-13 jaar)

Voor de negende keer werd op landelijk niveau de voorleeswedstrijd voor brugklassers Read2Me! georganiseerd. Tot een landelijke finale kwam het helaas niet. Finalisten werden opgeroepen een voorleesfilmpje te produceren en online te delen, maar daar werd niet veel gehoor aan gegeven.

Aan het voortraject deden 32.625 brugklassers mee als luisteraar of als deelnemer. Van de middelbare scholen was zo'n 30% betrokken en van de bibliotheken deed bijna de helft mee. Opdrachtgever is het programma Kunst van Lezen. Stichting Lezen heeft hierin een rol als coördinator en inhoudelijk adviseur.

De Jonge Jury (12-16 jaar)

De Jonge Jury is het grootste leesbevorderingsprogramma voor 12- tot 16-jarigen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en beleefde in 2020 de negentiende editie. Leerlingen werden uitgedaagd om één of meer boeken te lezen, die waren aanbevolen door tien jongeren van het Jonge Jury Boekgenootschap. Tot 8 mei konden de jongeren stemmen op hun favoriete titels uit 2019. Op 3 juni vond de Dag van de Jonge Jury plaats in de vorm van een online tv-programma. *Match* van Buddy Tegenbosch werd tot winnaar uitgeroepen. De Jonge Jury Debuutprijs ging naar Astrid Boonstoppel. De webcontent blijft beschikbaar.

Van de scholen in het voortgezet onderwijs deed 50% mee aan de Jonge Jury. Ruim 10.500 scholieren uit klas 1 tot en met 3 brachten hun stem uit. De organisatie is in handen van Passionate Bulkboek.

De Weddenschap (12-20 jaar)

In april 2020 liep de negende editie van De Weddenschap af. Dit is een laagdrempelige leescampagne gericht op jongeren uit het praktijkonderwijs, het vmbo en het mbo. Voor relatief veel van deze leerlingen en studenten is lezen geen vanzelfsprekendheid. Een groot deel leest zelden of nooit. Met de inzet van influencers, docenten en medewerkers

van de Bibliotheek proberen we deze aarzelende lezers aan het lezen te krijgen. Dit jaar lazen Sarah-Jane, Loiza Lamers en Gerson Main ieder drie boeken in een half jaar tijd. Zij daagden de deelnemende jongeren uit dat ook te doen. Door Corona werden er in de laatste maanden minder leerlingen aangemeld. Er waren 2000 geregistreerde leerlingen. In de Linda verscheen naar aanleiding van de aftrap van De Weddenschap een artikel over De Weddenschap en over lezen. In november 2019 was Gerson Main te gast bij de NPO om te vertellen over De Weddenschap. In samenwerking met de Bibliotheek Den Haag, het Johan de Witt college en technicus Marc Brouwer van de Grote Vriendelijke Podcast werd een podcast gemaakt.

Eind oktober 2020 startte de jubileumeditie van De Weddenschap met als uitdagers Famke Louise, DIO en Jeangu Macrooy. Daarnaast werden op enkele plekken lokale bekendheden ingezet. Om de betrokkenheid van docenten te vergroten, gaven vijftig bekende personen, onder wie minister Slob van Basis- en Voortgezet onderwijs, boeken-tips via een filmpje.

Mede door de ruime media-aandacht van Arjen Lubach, M en Op1 haalde de jubileumeditie van De Weddenschap een groot aantal deelnemers. In totaal deden ruim 150 docenten en 620 klassen mee. De organisatie van de campagne was in handen van MediaMucho. Stichting De Versterking verleende extra financiële ondersteuning aan de jubileumeditie.

De Inktaap (15-18 jaar)

Bij deze campagne kiezen jongeren hun favoriete boek uit de drie winnende titels van de BNG Bank Literatuurprijs, de Bookspot Literatuurprijs en de Libris Literatuur Prijs. Winnaar van de negentiende editie was Nina Polak met haar roman *Gebrek is een groot woord*. De traditionele prijsuitreiking kon door de pandemie geen doorgang vinden. Met de productie van De Inktaap Podcasts realiseerden we een alternatieve inhoudelijke afsluiting.

De Podcastserie werd in totaal 772 keer beluisterd (peildatum 20 juli 2020). In totaal namen 1.182 leerlingen van 63 scholen uit heel Nederland deel aan het project. Het project wordt uitgevoerd door Passionate Bulkboek.

Pabo Voorleeswedstrijd (17-20 jaar)

Voor aanstaande leerkrachten is het belangrijk om tijd en aandacht te besteden aan jeugdliteratuur en voorleesvaardigheden. Een leerkracht die zelf plezier heeft in voorlezen en het boekenaanbod kent, is van onschatbare waarde voor leerlingen. Aangezien het dit jaar niet mogelijk was om een finale in een theater te organiseren, is gekozen voor een online voorleesestafette waarbij de pabo-schoolkampioenen om en om voorlezen uit hetzelfde boek.

Aan deze negende editie deden studenten mee van 38 pabo-opleidingen (77%). De Pabo Voorleeswedstrijd is een initiatief van Stichting Lezen/Kunst van Lezen.

Overige campagnes waarbij Stichting Lezen betrokken is

Poëzieweek 30 januari-5 februari 2020

Op 30 januari 2020 ging de achtste Poëzieweek van start, met als thema De toekomst is nu!. Het Poëzieweekgeschenk was een bloemlezing met 10 gedichten van 10 dichters die aan het begin van hun dichterscarrière staan.

De website met lessuggesties werd door 21.156 mensen bezocht. Stichting Lezen is een van de sponsors van Poëzieweek en van de Dichter des Vaderlands. Samen met Iedereen Leest verzorgde Stichting Lezen net als voor eerdere edities de lessuggesties bij de Poëzieweek.

Boekenweek Live! / Boekenweekeducatie

Tijdens de jaarlijkse talkshow Boekenweek Live! gaan leerlingen onder leiding van presentator Tim Hofman in gesprek met de auteur van het Boekenweekgeschenk. In 2020 was dat Annejet van der Zijl. Deelnemende leerlingen lazen haar roman *Sonny Boy* en reageerden hier tijdens de uitzending op met creatieve opdrachten. Ook auteur Karin Amatmoekrim schoof aan. Zij schreef een verhaal voor de bundel *3PAK* die ter gelegenheid van de Boekenweek voor Jongeren werd uitgegeven. Zo werd een verbinding gelegd met de Boekenweek voor Jongeren, meer aansluiting gezocht bij de doelgroep en konden leerlingen kennismaken met meer dan één auteur.

Aan Boekenweek Live deden 48 schoolklassen mee, met in totaal 1.450 leerlingen. Via Youtube werd de uitzending 1.711 keer bekeken. Bijna 2.300 mensen bezochten de website met lessuggesties. Stichting Lezen was zowel financieel als inhoudelijk betrokken bij de samenstelling van het programma.

LêsNo 2020

Dit jaarlijkse project voor het voortgezet onderwijs wil Friese jongeren stimuleren om jaarlijks een Fries boek te lezen en hun plezier in het (Fries) lezen te laten ontdekken en te vergroten. In 2020 ging de zesde editie van start. Het project maakt gebruik van transmediale storytelling. Anita Terpstra schreef het boek *The Challenge*, dat werd aangevuld met een audio-meeleesversie, lesmateriaal en een website <https://lesno.nl/>.

In totaal deden 3.805 leerlingen uit 160 klassen van 29 verschillende scholen mee. Het project wordt uitgevoerd onder de vlag van het Platform Lêsbeoordering Fryslân (PFL). Voor dit project zijn de kernpartners Afûk, Fers (voorheen Bibliotheekservice Fryslân), Cedin en Omrop Fryslân. Het project is mede mogelijk gemaakt door de financiële bijdrage van de Provincie Fryslân.

Programma's Kunst van Lezen

De programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school*, uitgevoerd binnen Kunst van Lezen, maken binnen Stichting Lezen grotendeels deel uit van de kerntaak 'informereren, inspireren en activeren'.

Met onze bijdrage aan deze programma's geven we uitvoering aan maatregel 6A van het landelijk actieprogramma *Tel mee met Taal 2*, die gericht is op generieke inzet op leesbevordering en leesplezier. BoekStart stimuleert het voorlezen aan baby's en kinderen in de voorschoolse leeftijd thuis en in de kinderopvang. Bibliotheken, provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's) voor het bibliotheekwerk, consultatiebureaus en kinderopvanginstellingen zijn hiervoor belangrijke partners. In het kader van de Bibliotheek *op school* leveren we een bijdrage aan de educatieve samenwerkingsrelaties tussen scholen en bibliotheken, die zo belangrijk zijn voor het leesklimaat waarin kinderen en jongeren opgroeien. Effectieve leesbevordering op (voor)school kan niet zonder de bibliotheken. Niets voor niets hebben deze een wettelijke taak om educatie en leesbevordering te ondersteunen, recent nog vastgelegd in het Bibliotheekconvenant. Vrijwel alle bibliotheken (98,6%) doen mee aan BoekStart; ruim 87% werkt al samen met het onderwijs.

In totaal bereikten de programma's van Kunst van Lezen in het schooljaar 2019-2020 ruim een miljoen kinderen en jongeren via de bibliotheken. Daarbij ging het om 208.500 kinderen van 0-4 jaar in het kader van BoekStart, 711.000 kinderen via de Bibliotheek *op school* in het primair onderwijs en 170.000 jongeren via de Bibliotheek *op school* in het voortgezet onderwijs.

Informatie hierover is opgenomen in het jaarverslag van Kunst van Lezen.

3.4 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Informeren, inspireren en activeren

Deze kerntaak is erop gericht om intermediairs informatie, inspiratie en instrumenten te bieden om leesbevordering voor hun eigen lokale praktijk gestalte te geven. Door de coronamaatregelen zijn we op dit gebied meer online gaan doen. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen: onze kennisproducten hebben meer intermediairs dan ooit bereikt. Nieuw in 2020 zijn de infographics waarmee we op een overzichtelijke manier wetenschappelijke kennis in beeld brachten.

De grootschalige campagnes waar Stichting Lezen een rol in heeft, zijn bedoeld om kinderen en jongeren en hun ouders aan te zetten om meer te gaan lezen. De meeste landelijke campagnes zijn ondanks de pandemie doorgezet, al moesten we daarvoor in veel gevallen een aangepaste vorm vinden. De afgelopen jaren zijn we in dat kader iets minder schoolgerichte activiteiten en fors meer publieke activiteiten gaan uitvoeren om een zo groot mogelijke doelgroep te bereiken.

We hebben acht schoolgebonden activiteiten (één minder dan gepland) gerealiseerd met in totaal 26.467 deelnemers (circa 8.000 minder dan gepland). Daarnaast organiseerden we 32 in plaats van de geplande 21 openbare activiteiten, waarmee we 240.849 deelnemers bereikten; een kleine 40.000 meer dan voorzien.

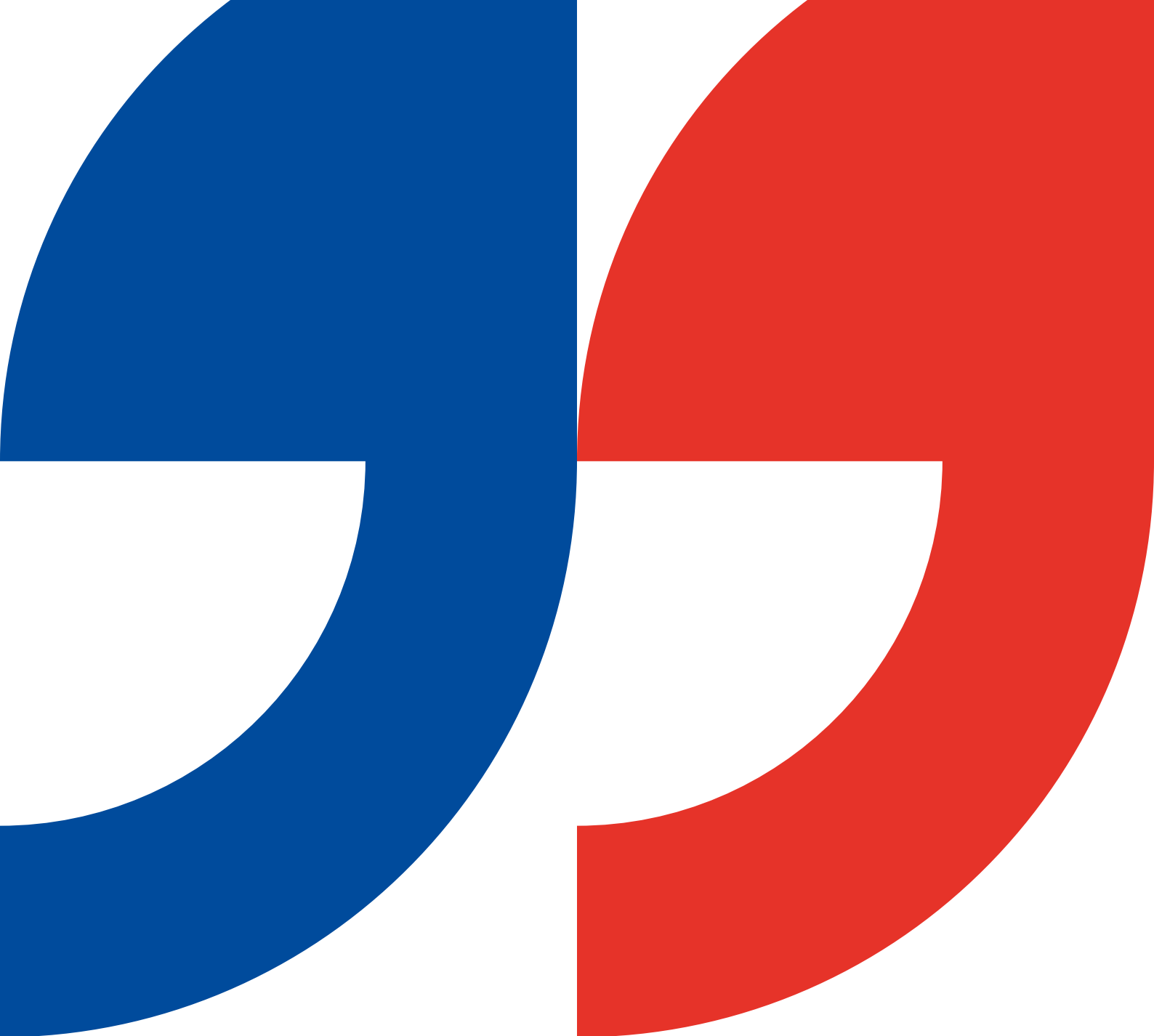
Kerntaak: informer inspireren en activeren	2020 activiteitenplan				2020 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Campagnes:								
De Nationale Voorleesdagen			1	10.365			1	12.187
De Nationale Voorleeswedstrijd	1	3.257			1	3.091		
De Jonge Jury			1	289			1	385
De Inktaap	1	50			1	63		
De Weddenschap			1	129			1	73
Read2Me!	1	229			1	261		
Boekenweek-educatie	1	6.994			1	2.978		
Pabo Voorleeswedstrijd	1	40			1	38		
Poëzieweek	In aanvraag kerntaak 3				1	21.156		

LêsNo	1	147			1	160		
Kerntaak: informereren, inspireren en activeren	2020 activiteitenplan				2020 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Congressen, symposia en workshops:								
Lezen Centraal			1	300			1	4.159
Wetenschap- pelijk congres							1	991
Het Schoolvak Nederlands	1	500			-	-		
NOT							-	-
Dag van het literatuur- onderwijs							1	805
Pabo Leest							1	538
Annie M.G. Schmidtlezing			1	150			-	-
Websites:								
Lezen.nl			1	103.992			1	100.207
Leesplan.nl			1	12.443			1	14.947
Leesmonitor.nl			1	21.157			1	49.400
Lezeninhet vmbo.nl							1	7.903

Kerntaak: informereren, inspireren en activeren	2020 activiteitenplan				2020 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Brochures, digitale themadossiers, tijdschrift Lezen:								
Leesmonitor- magazine			1	3.000			1	2.500
Kwestie van Lezen			2	5.000			1	2.000
Onderzoeks- publicaties Eburon			1	500			3	2.042
Onderzoeks- publicaties digitaal			3	15.000			6	1.371
beleidsnotitie							2	4.173
Lezen in de klas	1	14.000			1	7.000		
Lezen in beeld (infographic)							2	3.000
ontwerphand- leiding							1	100
Kinderboeken- gids			1	21.310			1	21.975
Tijdschrift Lezen			4	10.000			4	12.093
Totaal informereren, inspireren en activeren	9	26.467	21	203.885	8	34.747	32	240.849

Stichting Lezen werkt voortdurend aan de ontwikkeling van nieuwe, effectieve methoden, producten, interventies en activiteiten en stimuleert de inbedding daarvan. We baseren experimenten en innovaties op de kennis die we in huis hebben en de input vanuit het werkveld.

Parallel aan de onderzoeksagenda werkt Stichting Lezen aan een innovatieagenda, gericht op het detecteren van nieuwe ontwikkelingen en innovatiekansen. In de periode 2017-2020 lag het accent op de doorgaande leeslijn, leessocialisatie, differentiatie, lezen in combinatie met digitale media en creatief schrijven.

4. Kerntaak Experimenteren en innoveren

4.1 Door Stichting Lezen (mede-)gefinancierde projecten

Per leeftijdsgroep is er jaarlijks een klein budget beschikbaar voor de medefinanciering dan wel het opstarten van innovatieve projecten rond kansrijke, nieuwe concepten, methodieken en interventies op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie. In totaal kreeg Stichting Lezen daarvoor in 2020 28 aanvragen binnen. Daarvan zijn er 22 toegekend.

Bij de beoordeling van de projectaanvragen baseerden we ons op het *meerjarenbeleidplan 2017-2020 Lezen voor het leven*, de jaarlijkse toelichting op het bestedingsplan en de criteria voor projectaanvragen. Kleinschalige initiatieven worden met projectbijdragen in pilots uitgeprobeerd, geëvalueerd en indien goed bevonden overdraagbaar gemaakt.

Nationale Mediatheek Trofee

Een inspirerende leesomgeving zet aan tot lezen. Om het belang van zo'n goede leesomgeving onder de aandacht te brengen bij mediathecarissen, docenten en leerlingen is deze prijs in het leven geroepen. In 2020 won het Maaswal College te Wijchen de trofee. Om meer bekendheid aan dit project te geven, werd de uitreiking in 2020 gekoppeld aan de Dag van het Literatuuronderwijs.

In totaal waren er 17 inzendingen. Online werden er 3.519 stemmen uitgebracht.

Stap op de Rode Loper

Stap op de Rode Loper brengt leerlingen in de bovenbouw van het vmbo in contact met auteurs.

In 2014 begon dit als een eenmalig project in Amsterdam. Mede door de bescheiden financiële steun van Stichting Lezen kon dit project uitgroeien tot een geheel van jaarlijkse evenementen in verschillende steden, waaronder Amsterdam, Leeuwarden, Groningen en Eindhoven. Door corona konden diverse live-versies niet doorgaan. Veel auteurs zijn digitaal toch aanwezig geweest in schoolklassen.

Boekenweek voor Jongeren Literatuur

De Boekenweek voor Jongeren bestaat sinds 2018 uit een campagneweek, een tournee van 21 auteurs langs 100 scholen en de geschenkbundel *3PAK* met bijbehorend lesmateriaal. De bundel is tijdens de campagneweek gratis verkrijgbaar bij boekhandels en bibliotheken en wordt ook via scholen verspreid. In 2020 werd *3PAK* gevuld met verhalen van Daniëlle Bakhuis, Pepijn Lanen en Johan Fretz. Stichting Lezen richt zich voornamelijk op de educatieve componenten van de campagne. De Boekenweek voor Jongeren kreeg financiële steun van Fonds 21, die de campagne voor het derde achtereenvolgende jaar steunde. Stichting De Versterking financierde extra onderdelen, zie daarvoor paragraaf 3.2. De website trok 2.978 bezoekers.

De Grote Vriendelijke Podcast

Deze eerste Nederlandse podcast over jeugdliteratuur is in 2018 gelanceerd door kinderboekrecensenten Jaap Friso (JaapLeest.nl) en Bas Maliepaard (*Trouw*). Zij informeren ouders, leraren, mensen uit het boekenvak en kinderboekenliefhebbers maandelijks over jeugdliteratuur. Elke uitzending bevat korte besprekingen van recente boeken of andere actualiteiten en een uitgebreid interview met een schrijver, illustrator, vertaler of uitgever.

De grote podcast voor kleine oren

Stichting Radiomakers Desmet deed een aanvraag voor het maken van een podcast voor kinderen met een audioverhaal van een hoofdstuk van een bestaand (literair) kinderboek, muziek en de mogelijkheid voor kinderen om hierover te communiceren. In een pilot op 5 basisscholen werd dit concept uitgetoetst. Het doel is steeds nieuwe verrijkte audioverhalen uit te brengen.

Stichting Lezen honoreerde dit project omdat de podcast authentieke teksten gebruikt en uitnodigt daarover te praten. Dit kan bijdragen aan de taalvaardigheid en leesmotivatie van kinderen. Daarnaast vonden we het van belang dat er twee scholen nauw betrokken waren bij de ontwikkeling en evaluatie van de podcast, dat twee uitgeverijen hadden toegezegd mee te willen werken en dat de podcast gratis zou worden aangeboden. Vanwege de herhaaldelijke sluiting van basisscholen in het kader van de coronamaatregelen is dit project in 2020 niet afgerond.

Er was eens...

Deze verhalenwedstrijd van Passionate Bulkboek daagt leerlingen in het vmbo en studenten van het mbo en hbo uit om een verhaal te schrijven. Aan het begin van het project ontvangen ze ter inspiratie een leesboek dat is afgestemd op hun niveau en belevingswereld. Een bekende auteur geeft een workshop, waarna de jongeren in zeven lessen aan de slag gaan. Alle ingezonden verhalen worden gebundeld en uitgedeeld aan de deelnemers. In het afgelopen schooljaar (2019-2020) deden er in totaal 4.034 leerlingen en studenten uit heel Nederland mee. De vmbo-editie groeide ten opzichte van 2019 van 2.375 naar 2.548 deelnemers verspreid over 31 scholen en 122 klassen. In het mbo nam het aantal deelnemers toe van 896 studenten vorig jaar naar 1.264 dit jaar. Voor Stichting Lezen is de relatie tussen lezen en creatief schrijven een belangrijk speerpunt omdat we weten dat zelf schrijven een positieve invloed heeft op de leesmotivatie.

4.2 Extern gefinancierde projecten

Met middelen die we verworven uit sponsoring en private fondsen, kon Stichting Lezen het afgelopen jaar extra leesbevorderingsactiviteiten realiseren in het kader van bestaande projecten van onszelf of van derden of als op zichzelf staand initiatief.

Projecten met steun van Stichting De Versterking

Voorleestas

De Voorleestas kon als extra element worden toegevoegd aan De Nationale Voorleesdagen. Ruim 50 scholen in krimp- en anticipatie regio's konden de Voorleestas meegeven aan leerlingen voor wie het niet vanzelfsprekend is om thuis voorgelezen te worden. In de tas zat de mini-editie van het prentenboek van het jaar, de voorleesknuffel en ondersteunende informatie voor ouders. De bibliotheken en scholen zijn reuze tevreden over de actie, zo blijkt uit een enquête. Zij hopen op een voortzetting en uitbreiding in 2021. De Versterking heeft aangegeven dit project te willen blijven steunen.

Vakantielesen

Om het doorlezen tijdens de zomervakantie te stimuleren, werd het project Vakantielesen ontwikkeld. Kinderen kregen een vakantieleestas mee naar huis, gevuld met boeken. In de

zomervakantie organiseerden bibliotheken activiteiten voor de vakantieleeskinderen. Na de zomer werd er op school nagepraat over Vakantielezen. Leesconsulenten en leescoördinatoren zijn de trekkers van het project binnen de school. Zij enthousiasmeren kinderen, zorgen voor veelzijdig en boeiend leesmateriaal en bewaken de continuïteit.

In juni 2020 startte het project met een feestelijke aftrapbijeenkomst op school voor kinderen uit groep 3 en 4 en hun ouders. Tijdens die bijeenkomst kregen de kinderen Vakantieleestasjes met onder andere een samenleesboek, een taal-doe-boek en een moppenboek. Daarbij mochten ze nog drie leenboeken uit de schoolbibliotheek meeneemen. Ook scholen en bibliotheken die niet aan het gesubsidieerde project meededen, konden het doorlezen in de vakantie stimuleren door het aanschaffen van lege vakantieleestasjes. Zij vulden deze met leesboeken en met te downloaden materialen voor kinderen en ouders.

In totaal hebben 130 scholen en circa 6.500 kinderen aan het project meegedaan. Er zijn 8.500 losse tassen besteld. De Versterking heeft aangegeven ook dit project volgend jaar te willen blijven steunen.

De kracht van schurende en naburige teksten bij historisch redeneren

Dit is een vervolg op het project De kracht van be kroonde jeugdliteratuur dat in 2020 werd afgerond. De Katholieke Pabo Zwolle nam in samenwerking met de pabo van Iselinge Hogeschool het initiatief om jeugdliteraire teksten te gebruiken om historisch redeneren aan te leren. Deze kennis wordt uitgewerkt in professionele leernetwerken waarin aankomende en ervaren leraren samenwerken bij het maken en uitwerken van lessen. Betrokken zijn opleiders Nederlands en geschiedenis, het lectoraat van de Zwolse pabo en een student/stagiaire van Universiteit Leiden. Door corona loopt het project iets achter op schema. Op 4 november 2020 organiseerde de Katholieke Pabo Zwolle een digitale studiemiddag over het project waaraan zo'n 70 mensen deelnamen.

Ondergedoken als Anne Frank

In 2020 werd er rondom het boek *Ondergedoken als Anne Frank* een mbo-project ontwikkeld waarin het vak Nederlands gekoppeld wordt aan het vak burgerschap en het altijd actuele thema 'vrijheid'. Met de schrijvers van het boek en practor Koen Vos van ROC Friese Poort heeft Stichting Lezen dit doorontwikkeld tot een landelijk project voor mbo-scholen. Ook de MBO-raad en docenten van verschillende roc's schaarden zich achter het project. Van het boek *Ondergedoken als Anne Frank* verscheen in het kader van dit project zowel een papieren versie, een e-book en een luisterboek. Ook werd er een website ontwikkeld en een lespakket dat gratis werd verspreid. De boeken en lespakketten zouden in eerste instantie verspreid worden op bijeenkomsten van de MBO-raad, maar de pandemie verhinderde dat. De overgebleven boeken werden daarom zoveel mogelijk verspreid onder belangstellende docenten. In 2021 wordt een doorstart gemaakt met dit project, waarbij De Versterking opnieuw financieel zal bijdragen.

Praten over fictiefragmenten

De website pratenoverfictiefragmenten.nl kwam tot stand onder leiding van oud-lerarenopleider Hans Goosen. Een groep docenten Nederlands maakte een selectie van jeugdboeken die geschikt zijn voor leerlingen in het vmbo en de onderbouw van havo/vwo. Daaruit werden vervolgens fragmenten gekozen die geschikt zijn te gebruiken als onderwerp van boekgesprekken in de klas. De website bevat gratis lesmateriaal bij recente jeugd- en adolescentenromans voor alle leerwegen in het vmbo en voor de onderbouw

havo/vwo. De website is nog in opbouw: de docentenwerkgroep is alweer aan de slag met nieuwe titels.

Boekenweek voor Jongeren (Fonds 21/ de Versterking)

In het kader van de Boekenweek voor Jongeren konden we dankzij Stichting De Versterking boekenpakketten voor deelnemende scholen financieren, met daarin de beste boeken voor jongeren. Ook organiseerden we een (digitale) inspiratiemiddag voor docenten en auteurs. De Versterking heeft aangegeven hieraan volgend jaar opnieuw een bijdrage te willen leveren.

Projecten met steun van de Nationale Vriendenloterij

Boekenboost

Met de Boekenboost willen CPNB en Stichting Lezen het leesplezier van kinderen en jongeren een positieve boost geven door te zorgen voor veel leuke boeken in de klas en in de kinderopvang. Een goede leesomgeving helpt leesplezier te vergroten en leesachterstanden te verminderen. Op veel Nederlandse scholen en opvanglocaties zijn onvoldoende recente en inspirerende leesboeken aanwezig.

In 2020 heeft de eerste ronde van de BoekenBoost plaatsgevonden in de kinderopvang (tijdens De Nationale Voorleesdagen) en het voortgezet onderwijs (tijdens de Boekenweek voor Jongeren). Voor het basisonderwijs vond in 2020 de tweede ronde plaats (rond de Kinderboekenweek). De scholen worden geselecteerd door leesconsulenten. Die gaan op zoek naar scholen die bijvoorbeeld nog geen schoolbibliotheek hebben.

Stichting Lezen onderzoekt in dit project wat het effect van het extra boekenaanbod is op leestijd en leesmotivatie bij de kinderen en het leesklimaat op school. Daarnaast bekijken we in hoeverre het versterkte netwerk van school, boekhandel en bibliotheek positieve effecten heeft op het leesgedrag van de kinderen. We startten in 2020 met dit effectonderzoek, met vragenlijsten voor de verschillende doelgroepen. De respons was gemiddeld 47% en de eerste resultaten waren positief.

Leescoalitie

De Nationale VriendenLoterij verleende Stichting Lezen ook een bijdrage voor de activiteiten in het kader van de Leescoalitie. De verslaglegging daarvan is opgenomen in het jaarverslag van de Leescoalitie.

Projecten met steun van het Tante Anne fonds

Uit de nalatenschap van mevrouw Elema heeft Stichting Lezen een legaat ontvangen. Conform het verzoek van mevrouw Elema wordt dit Tante Anne fonds besteed aan projecten die kinderen de magie van het lezen laten ontdekken. We richten deze projecten hoofdzakelijk op kinderen die bezig zijn om te leren lezen. We willen hen door middel van auteursbezoeken inspireren en enthousiasmeren, zowel in schoolverband als buiten school. In 2020 voerden we hierover verkennende gesprekken, onder andere met De Schrijverscentrale en De Schoolschrijver. Voor de uitvoering is contact gezocht met Stichting Kleine Lettertjes.

4.3 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Experimenteren en innoveren

In totaal hebben we zeven activiteiten uitgevoerd in het kader van de derde kerntaak. Zowel het aantal projecten als het bereik was hoger dan we in het activiteitenplan hadden voorzien. In dit overzicht zijn alleen de projecten die we vanuit BIS-middelen hebben gefinancierd meegeteld. Veel innovatie komt echter ook tot stand vanuit de projectsubsidies voor Kunst van Lezen en door externe private financiering.

Kerntaak: experimenteren en innoveren	2019 activiteitenplan				2019 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Literatuur			1	484			1	23.605
Prijs Nationale Mediatheek- trofee	1	20			1	17		
Pilotprojecten:	2	100	1	100	4	7484	1	7200

Schoolgebonden:

Er was eens ...

De kracht van schurende en naburige teksten bij historisch redeneren

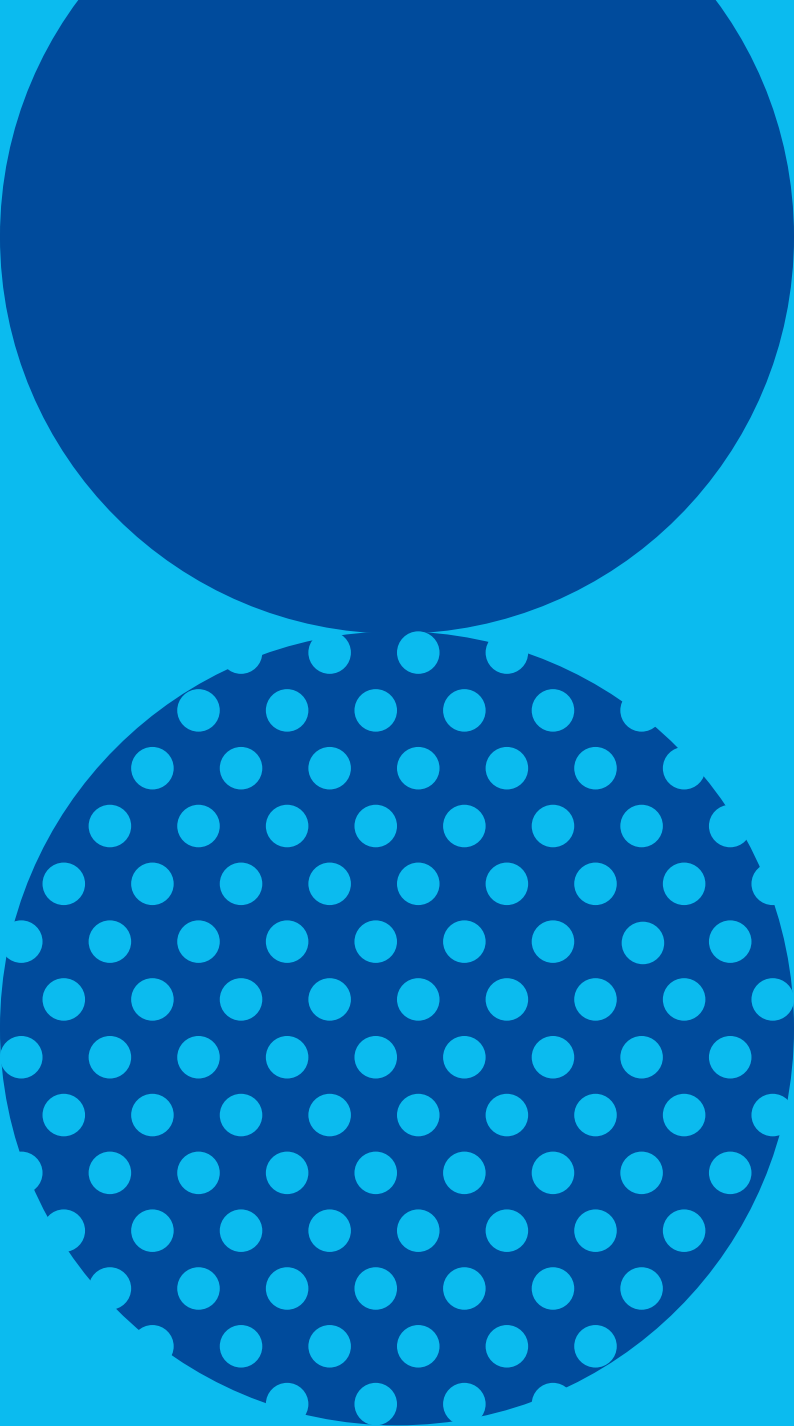
Stap op de Rode Loper

Grote podcast voor kleine oren

Openbaar:

De Grote Vriendelijke Podcast

Totaal experimenteren en innoveren	3	120	2	584	5	7.501	2	30.805
---	----------	------------	----------	------------	----------	--------------	----------	---------------

5. Kerntaak Overtuigen en beïnvloeden

Stichting Lezen investeert in het overtuigen en beïnvloeden van strategische partijen die ervoor kunnen zorgen dat er meer aandacht, tijd en geld komt voor leesbevordering in het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdgezondheidszorg en de bibliotheek. Dat doen we zowel vanuit onze BIS-taak (coördineren van leesbevordering en literatuur-educatie in Nederland) als vanuit onze rol als voorzitter van de Leescoalitie (vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij en steun voor leesvaardigheid).

5.1 Bewustwording

Het zijn de beslissers in en om kinderopvang, (voor)school, jeugdgezondheidszorg, welzijn, het boekenvak en de bibliotheek die ruim baan moeten maken voor lezen en leesbevordering binnen hun instellingen en die hun schouders moeten zetten onder de integrale aanpak van (laag)geletterdheid. Wij zetten onze kennis, visie, producten en initiatieven in om hen te overtuigen en te beïnvloeden om mee te doen.

In afstemming met de raad van toezicht is de keuze gemaakt om in 2020 prioriteit te geven aan het onderwijs. Actuele thema's zoals gelijke kansen en burgerschap bieden aanknopingspunten om het leesbevorderingsbeleid verder te verankeren in scholen.

Ambassadeurs

De Dichter des Vaderlands en de Kinderboekenambassadeur zijn beiden belangrijke ambassadeurs die het belang en het genot van lezen, poëzie en literatuur zichtbaar maken voor iedereen. Stichting Lezen ziet hen ook als onmisbare instrumenten in het kader van de kerntaak Overtuigen en beïnvloeden.

Kinderboekenambassadeur

Manon Sikkel is Kinderboekenambassadeur sinds 2019 en heeft als motto: Lezen brengt ons samen. Zij wil meer aandacht genereren voor diversiteit in kinder- en jeugdliteratuur. De activiteiten van de Kinderboekenambassadeur zijn in 2020 sterk beïnvloed door de coronamaatregelen. Aan het begin van het jaar ontvingen alle scholen de leeskalender van de Kinderboekenambassadeur met daarop alle leesactiviteiten van het hele jaar. Door de lockdown en het sluiten van de scholen heeft deze kalender niet de geplande aandacht en uitvoering kunnen krijgen. De stroom van inspirerende filmpjes, die kinderen maakten bij hun bezoek aan de Kinderboekenambassade in het Letterkundig Museum, droogde op door de lockdown.

Toch bracht diezelfde lockdown ook mooie dingen teweeg. De hashtag #ikleesthuis, die de Kinderboekenambassadeur op haar socialmedia-accounts introduceerde, werd door CPNB opgepakt en uitgewerkt tot een grote leescampagne voor volwassenen. Manon Sikkel zelf knoopte er een wedstrijd aan vast. Kinderen stuurden foto's van hun favoriete leesplek thuis en maakten daarmee kans om een boek te winnen.

Op alle mogelijke manieren onderstreepte de ambassadeur geregeld de betekenis van (voor)lezen. Zo haalde zij uitgeverijen over om drie kisten boeken te doneren die werden verloot onder basisscholen, die bij hun aanmelding moesten verwoorden waarom ze het zo belangrijk vonden om die boeken te krijgen.

De pers besteedde veelvuldig aandacht aan het werk van de Kinderboekenambassadeur, onder andere op Radio 1 en Radio 2, in het Jeugdjournaal, AD, Volkskrant en regionale en vakbladen.

Op sociale media heeft het account van de ambassadeur ruim 5.000 volgers, die via deze kanalen geregeld van haar horen.

In plaats van de jaarlijkse ontmoeting van alle internationale Kinderboekenambassadeurs op de Kinderboekenbeurs in Bologna, troffen zij elkaar dit jaar op 19 november online. De Kinderboekenambassadeurs uit Engeland, Ierland, Wales, Finland, Zweden, Australië, Nieuw-Zeeland, Italië en Nederland wisselden kennis uit en spraken af om aan het eind van het jaar een gezamenlijke solidariteitsboodschap met de hashtag #readaroundtheworld uit te zenden.

Manon Sikkel is de vijfde Kinderboekenambassadeur. Het instituut heeft inmiddels een vaste plaats verworven in het werkveld. De ambassadeur heeft ruimte voor eigen accenten. De Kinderboekenambassadeur wordt telkens voor twee jaar aangesteld door Stichting Lezen en het Nederlands Letterenfonds, in samenwerking met De Schrijverscentrale en CPNB. Deze organisaties hebben besloten dat het ambassadeurschap van Manon Sikkel met een jaar verlengd wordt om activiteiten die door corona niet door konden gaan alsnog te kunnen uitvoeren.

De Kinderambassadeur heeft een eigen website, Kinderboekenambassadeur.nl.

Aantal sessies: 33.071

Aantal unieke bezoekers: 25.807

Dichter des Vaderlands

Tsead Bruinja was in 2019 en 2020 de Dichter des Vaderlands. Hij nam de titel over van Ester Naomi Perquin en werd daarmee de zevende in de rij van Dichters des Vaderlands. Dit poëtische boegbeeld levert een positieve bijdrage aan de leescultuur door gedichten te schrijven bij nationale gebeurtenissen en door op te treden als ambassadeur van de poëzie. Dat is voor Stichting Lezen de reden om het ambt te ondersteunen.

Stichting Lezen in de pers

Bij de doelstellingen van Stichting Lezen hoort een actief persbeleid. We onderhouden goede contacten met journalisten, zijn benaderbaar en zetten consequent persberichten en achtergrondinformatie uit bij actualiteiten. De vakpers en de algemene media weten Stichting Lezen dan ook goed te vinden voor achtergronden, feiten en kennis en als ze in contact willen komen met professionals en onderzoekers op het gebied van leesbevordering en literatuureducatie. De media brengen het werk van Stichting Lezen onder de aandacht van een groot publiek, zeker rond grotere evenementen zoals De Nationale Voorleesdagen, De Nationale Voorleeswedstrijd en de Jonge Jury.

Afgelopen jaar zorgde de coronacrisis voor veel extra vragen over voorlezen en leesgedrag. Ook de alarmerende cijfers over de afnemende leesprestaties van jongeren genereerden media-aandacht. Veel programma's met een hoog bereik besteedden aandacht aan de afnemende belangstelling voor lezen onder jongeren en bespraken mogelijkheden om daarin verandering aan te brengen. De directeur trad op in Goedemorgen Nederland, het Nederlands Dagblad besteedde aandacht aan voorlezen, het AD publiceerde een bijdrage over het nut van voorlezen en voorleestips, Trouw schreef een verhaal over het effect van corona op het leesgedrag, HP/DeTijd interviewde de directeur en een van de hoogleraren en de stichting en de hoogleraren leverden diverse bijdragen aan NU.nl, RTL Nieuws, EenVandaag en andere media.

Expertmeetings

In 2020 zijn diverse expertmeetings/webinars georganiseerd in het kader van bewustwording. Ook voor de doelgroep experts moeten we blijven werken aan bewustwording, bijvoorbeeld als het gaat om het belang van de doorgaande leeslijn en met betrekking tot relatief nieuwe thema's zoals de gezinsaanpak en diversiteit en inclusie in relatie tot leesbevordering.

Expertmeeting gezinsaanpak

Op 10 januari organiseerde Stichting Lezen een expertmeeting over taalinterventies in taalarme gezinnen. Wat valt er al te vertellen over de impact en effectiviteit van dit soort interventies? Wat is er nodig voor succesvolle verandering in gezinnen op de lange termijn? Roel van Steensel en Martine van der Pluijm presenteerden wetenschappelijke inzichten omtrent taalinterventies in taalarme gezinnen. Leonie Venhoeven vertelde over het belang van gedragsbeïnvloeding om met (taal)interventies duurzame positieve verandering te bewerkstelligen. Aansluitend gingen de deelnemers in gesprek over taalinterventies, gedragsverandering, meertaligheid en armoede.

Aantal deelnemers: 45

Vind het in fictie

Op 16 januari organiseerde Stichting Lezen het symposium 'Vind het in fictie'. In Utrecht kwamen wetenschappers, lerarenopleiders, studenten en beleidsmakers samen om zich te verdiepen in het onderzoek van twee promovendi. Hoe kunnen leerlingen het inzicht in zichzelf en anderen vergroten door het lezen van fictie, was de onderzoeksvraag die Marloes Schrijvers tijdens de bijeenkomst aan de orde stelde. Martijn Koek verdiepte zich in de onderzoeksvraag of literatuuronderwijs kan bijdragen aan de ontwikkeling van kritisch denkvermogen. Schrijver Jaap Robben ging in op de praktijk van een klassenbezoek over poëzie.

Aantal deelnemers: 56

De doorgaande leeslijn

Als digitaal alternatief voor het geannuleerde congres Lezen Centraal is het webinar *De doorgaande leeslijn* georganiseerd. Zie paragraaf 2.1.

Webinar Inclusiviteit in jeugdliteratuur

De in de Eburon-reeks opgenomen publicatie *Jeugdliteratuur door de lens van etnisch-culturele diversiteit* van Sara Van den Bossche en Anne Klomberg was voor Stichting Lezen reden om op 2 december het webinar *Inclusiviteit in jeugdliteratuur* te organiseren. Hoe inclusief (of exclusief) is de Nederlandstalige jeugdliteratuur? Wat doet het met kinderen als zij zichzelf of anderen niet of eenzijdig in jeugdliteratuur gerepresenteerd zien? Wat moet er gebeuren om het aanbod aan jeugdliteratuur inclusiever te maken? Het webinar had de vorm van een panelgesprek onder leiding van Hasna El Maroudi en belichtte inclusiviteit vanuit verschillende invalshoeken (wetenschap, uitgeverwereld, schrijversvak, boekenvak).

Aantal deelnemers (live): 483

Aantal weergaven via YouTube (achteraf teruggekeken): 571

5.2 Overleg en krachtenbundeling

Steeds meer partijen raakten de laatste jaren doordrongen van het belang van lezen en de noodzaak van leesbevordering. Steeds meer organisaties ontplooiën activiteiten op dit gebied. De pandemie versterkte dit alleen maar. Naarmate de zorgen over de oplopende leer- en leesachterstanden toenamen, groeide het aantal initiatieven om daar wat aan te doen. Stichting Lezen werkte vanuit de coördinerende rol die haar in de BIS is toebedeeld en als voorzitter van de Leescoalitie voortdurend aan het bij elkaar brengen van informatie, van partijen en van initiatieven. Ook probeerden we sturing te geven op belangrijke momenten. Bij de heropening van de scholen in mei bijvoorbeeld, gaven we alle taal- en leescoördinatoren en directeuren van basisscholen [praktische tips en trucs](#) om in te zetten op leesmotivatie en de leesachterstanden voortvarend aan te pakken.

In afstemming met de raad van toezicht is de keuze gemaakt om in 2020 sterk in te zetten op het versterken van de banden met het onderwijs op bestuurlijk niveau (PO-Raad, de VO-raad en bestuurders van pabo's, hbo's en mbo's). Actuele onderwijsthema's zoals gelijke kansen en burgerschap bieden aanknopingspunten om het leesbevorderingsbeleid verder te verankeren in scholen. Ook zijn de relaties met de VNG verstevigd. Stichting Lezen heeft een adviserende rol in de Taalraad Begrijpend Lezen van de Taalunie en droeg bij aan de totstandkoming van het Bibliotheekconvenant.

Leescoalitie

In 2012 bundelden organisaties met een landelijke taak in taal- en leesbevordering hun krachten om zoveel mogelijk mensen aan te zetten tot (voor)lezen. De Leescoalitie bestaat op dit moment uit Stichting Lezen (initiatiefnemer, voorzitter en penvoerder), Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), Stichting Lezen & Schrijven, het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum, de bibliotheeksector (KB en Vereniging Openbare Bibliotheken) en het Letterenfonds. De Leescoalitie is de afgelopen jaren uitgegroeid tot een belangrijke gesprekspartner voor de overheid, de politiek, het letterenveld en maatschappelijk relevante partijen.

In 2020 investeerde Stichting Lezen in samenwerking met de Leescoalitie zeer veel in de strategische voorbereiding van het leesoffensief (zie onder) en verbreding van het netwerk rond leesbevordering.

In 2020 vond veel overleg plaats met het ministerie van OCW, ook om de rol van de Leescoalitie te bestendigen. Om het toegenomen werk van de Leescoalitie mogelijk te maken, het Leesoffensief werkelijk gestalte te geven en bredere steun te verwerven, was extra inzet nodig voor de algemene leiding, de coördinatie van gesprekken met het veld, de strategie, de communicatie, de lobby. Het ministerie verstreekte Stichting Lezen hiervoor als penvoerder van de Leescoalitie in 2020 een projectsubsidie.

De Leescoalitie lanceerde in 2020 daarnaast de campagne Lees voort!, gericht op grootouders als leesopvoeders. Via de campagnes van de Leescoalitie genereren we op een positieve manier aandacht voor lezen bij een algemeen publiek. In 2020 hebben in totaal 134.479 mensen actief meegedaan met een activiteit die door de Leescoalitie is georganiseerd. Daarnaast konden ruim 500.000.000 keer mensen in aanraking komen met een van de activiteiten - zie voor een uitgebreider overzicht het inhoudelijk jaarverslag van de Leescoalitie.

Alle partners dragen inhoudelijk en financieel bij aan de totstandkoming van de activiteiten. Als voorzitter en penvoerder draagt Stichting Lezen zowel financieel als in menskracht en

coördinatie in grotere mate bij dan de andere partners. De Nationale Vriendenloterij sponsort tot en met 2024 de campagnes van de Leescoalitie. Meer informatie is te vinden in het inhoudelijk jaarverslag 2020 van de Leescoalitie.

Leesoffensief

In 2019 gingen er veel alarmbellen af over laaggeletterdheid en ontlezing. De SER, de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad riepen op om de krachten te bundelen, deze problematiek gezamenlijk en integraal aan te pakken en alles op alles te zetten om het leesplezier en de leesmotivatie te bevorderen. De Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad bepleitten in hun advies LEES! een leesoffensief. Zij drongen aan op extra geld ten behoeve van een krachtig en samenhangend leesbeleid, een rijk en divers leesaanbod en een positieve en stimulerende leescultuur thuis, op school en in de kinderopvang. De raden erkenden het belang van leesbevordering en zochten de oplossingen niet alleen het in cultuurbeleid, maar ook in het onderwijsbeleid. De ministers Slob en Van Engelshoven kondigden daarop in december 2019 een leesoffensief aan.

Onder voorzitterschap van Stichting Lezen heeft de Leescoalitie in 2020 ook vorm gegeven aan het leesoffensief. Veel inspanningen waren erop gericht zoveel mogelijk maatschappelijke partijen aan het offensief te verbinden om het eminente belang van lezen op de politieke agenda te krijgen en te houden en de uitvoering vaart te geven en kracht bij te zetten.

Ter voorbereiding van het leesoffensief ging Stichting Lezen met en/of namens de Leescoalitie gesprekken aan met partijen buiten het boekenvak en het letterenveld, zoals de onderwijsraden, de KNAW, de SER, het NCJ, LAKS en Ouders en Onderwijs. Zo kregen we een goed beeld van de zorgen en ideeën die daar leven en haalden we extra argumenten op om ons pleidooi voor het lezen te versterken. Op deze manier vormden we allianties met partijen die op onderdelen een gelijkaardige ambitie hebben en verzamelden we de bouwstenen voor een gezamenlijk manifest. Alle partijen waarmee we spraken, maken zich zorgen over laaggeletterdheid, taalachterstanden en ontlezing. Het onderwerp leeft op alle niveaus, in het onderwijs en daarbuiten, en iedereen is het erover eens dat de tijd daar is om een leesoffensief te starten. Ook ontmoetten we volop steun voor onze visie op en aanpak van leesbevordering: het belang van de doorgaande leeslijn, het besef dat het bestrijden van laaggeletterdheid onbegonnen werk is als we het leesplezier en de leesresultaten van kinderen en jongeren niet weten te verbeteren. De rol van taal wordt als cruciaal gezien als het gaat om het nastreven van een inclusieve, betrokken, creatieve, slimme en belezen samenleving.

De Leescoalitie wist op die manier veel en uiteenlopende krachten te bundelen. Dat resulteerde in oktober 2020 in het manifest *Tijd voor een ambitieus leesoffensief*. Behalve door de partners in de Leescoalitie werd dit gesteund door elf andere organisaties uit het veld van onderwijs, cultuur en jeugdgezondheid: de PO-Raad, de VO-Raad, de Taalunie, de Schrijverscentrale, De Schoolschrijver, KNAW, SLO, Ouders & Onderwijs, LAKS, het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid en de SER. Het manifest beschrijft de problemen rondom het leesbeleid in Nederland en formuleert krachtige ambities waaraan gewerkt moet worden:

1. Elke leerling verlaat school met voldoende leesniveau. Focus hierbij op groepen die het hardst achterblijven: jongens, leerlingen in het vmbo en mbo, jongeren met een migratieachtergrond.
2. Alle leraren en onderwijsassistenten zijn voldoende toegerust om goed en motive-

- rend leesonderwijs te geven; pedagogisch medewerkers weten hoe ze leesbevorderend moeten werken. Leesvaardigheid én leesplezier staan hierbij centraal.
3. De kunst van het lezen is een zorg voor iedereen en behoeft structurele aandacht van het kabinet, de Kamer, regionale en lokale overheden, werkgevers, vakbonden en alle mensen die verantwoordelijkheden dragen voor anderen. Een goede leesvaardigheid is een basisbehoefte voor iedereen en er zijn forse investeringen en daadkracht nodig om iedereen in Nederland gelijke kansen te bieden.

De Leescoalitie bood het manifest op 15 oktober aan. Daarbij drongen we bij de ministers Slob en Van Engelshoven aan op nauwe samenwerking tussen de onderwijs- en de cultuuroop van het ministerie van OCW om te komen tot een actief en inclusief leesbeleid, waarin leesplezier een essentiële rol vervult. Minister Van Engelshoven nam het manifest mede namens minister Slob in ontvangst. Zij gaf aan de samenwerking op dit onderwerp te waarderen, het onderwerp serieus te nemen en graag in gesprek te willen gaan over het Leesoffensief.

Het manifest kreeg zeer veel aandacht in de media. Van Radio 1, het NOS Journaal, het Jeugdjournaal, het radioprogramma Stand.nl tot WNL en 3FM was het in het nieuws. Verder stonden er artikelen in het AD, Reformatorisch Dagblad, op Nu.nl, Telegraaf.nl en de Volkskrant. In de erop volgende dagen verschenen er diverse opiniestukken en ingezonden brieven in kranten en online. Ook was er veel discussie op Twitter. Enkele leerkrachten lieten merken dat ze zich niet gehoord voelden en graag eerder betrokken waren geweest bij de totstandkoming van het manifest. Op de website www.tijdvooreenleesoffensief.nl konden mensen via een formulier hun steun aan de oproep laten blijken, door een boodschap en hun gegevens achter te laten. Hier kwamen honderden, vooral ondersteunende reacties op.

Na de publicatie volgden gesprekken met diverse onderwijsorganisaties en lerarenvertegenwoordigingen, die belangrijke partners zijn bij het zoeken naar oplossingen. Met het oog daarop bereiden we ook een campagne voor gericht op leerkrachten en intermediairs, om hen te ondersteunen in en te inspireren tot het geven van goed leesonderwijs.

Eveneens op 15 oktober brachten de ministers Slob en Van Engelshoven een kamerbrief naar buiten met een update over het leesoffensief. Zij schreven: "Bij alle betrokken partijen die wij in de afgelopen maanden hebben gesproken, is het besef aanwezig dat het tij gekeerd moet worden en dat alle Nederlandse leerlingen goed moeten kunnen lezen als zij van school komen. Er is echter nog een slag te maken tussen dit besef en de daadwerkelijke aanpak op scholen. Het leesoffensief moet ervoor zorgen dat vereende krachten en een gecombineerde inzet op zowel korte als lange termijn leidt tot een duurzame verandering in het leesonderwijs en in de leescultuur."

Zij definiëren drie lijnen voor het leesoffensief:

1. een betere structurele verankering van leesvaardigheid in het onderwijs (o.a. via curriculumveranderingen)
2. het stimuleren van meer leesplezier (waarbij de programma's BoekStart en de Bibliotheek op school worden genoemd als goede basis)
3. het opstellen en uitvoeren van een actie-agenda met maatschappelijke partners (vergroten aandacht voor goed leesbeleid binnen het onderwijs samen met de PO-Raad, VO-raad en de Inspectie, zorgen voor meer samenhang in het leesbeleid; de Leescoalitie is gevraagd om een coördinerende rol te nemen in het afstemmen van activiteiten en aanbod).

Handen ineen voor lezeninhetpo.nl

Mede ingegeven door de afnemende leesmotivatie en leesvaardigheid van kinderen en jongeren, ontstond er bij zowel scholen als bij lettereninstellingen en beleidsmakers behoefte aan een overkoepelende website over lezen in het basisonderwijs. Het ministerie van OCW gaf de Leescoalitie de opdracht voor de totstandbrenging van lezeninhetpo.nl. Stichting Lezen nam de uitvoering ter hand, samen met SLO en de Taalunie. De website presenteert alle (recente) informatie over effectief, motiverend leesonderwijs en leesbevordering op een samenhangende, overzichtelijke en praktijkgerichte manier.

Mediapartnerschap met NPO Zapp/AVROTROS

Stichting Lezen ging in 2020 een samenwerking aan met het tv-programma Brugklas (NPO Zapp / AVROTROS). De producent heeft vijf afleveringen gemaakt waarin lezen centraal staat en De Jonge Jury een belangrijke rol speelt. Ook de bekende en bij de doelgroep populaire schrijfster Mel Wallis de Vries werkte mee. Het succesvolle programma bereikt een grote groep 9- tot 13-jarigen, niet alleen op tv, maar ook door de crossmediale aanpak. Elke aflevering trekt publiek op tv (inclusief 3-4 herhalingen), online, Instagram (292.000 volgers) en YouTube (188.000 volgers). De tv-uitzendingen van de afleveringen over lezen zullen in de periode van januari tot mei 2021 te zien op NPO 3.

Heel het boekenvak (en meer) achter #ikleesthuis

Een groot aantal partijen uit het boekenvak schaarde zich in coronatijd achter de door Kinderboekenambassadeur Manon Sikkel geïntroduceerde hashtag #ikleesthuis. In de loop van het jaar werden er steeds nieuwe campagne-activiteiten aan vastgeknoot. Stichting CPNB, in samenwerking met Stichting Lezen, de Groep Algemene Uitgevers, de Koninklijke Boekverkoopersbond, de Vereniging Openbare Bibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek, het Letterenfonds, NBD Bibliion en het Centraal Boekhuis riepen met de campagne rond het 'thuislezen' mensen op naar hun (online) boekhandel te gaan of gebruik te maken van de diensten van onlinebibliotheek.nl. Juist nu het sociale leven stil ligt en mensen noodgedwongen aan huis gekluisterd zijn, kunnen boeken zorgen voor verrijking en verdieping, verhalen die ontspanning en ontsnapping bieden. Buitenreclamebedrijf JCDecaux zorgde voor posters in abri's door heel Nederland. Ook online, op sociale media, in dagbladen en op de radio was de campagne niet te missen. Allerlei organisaties en bedrijven haakten aan, zoals de Ouderenbond KBO-PCOB, opticienketen Eyewish en McDonalds.

Samenwerking met fondsen en BIS-instellingen

Als coördinerende instelling voor leesbevordering en literatuureducatie stemt Stichting Lezen haar activiteiten af met de andere door de overheid gefinancierde instellingen zoals het Nederlands Letterenfonds en De Schrijverscentrale en zijdelings met het Fonds voor Bijzondere Journalistieke Projecten. Vanaf 2021 maken ook De Schoolschrijver en Het Literatuurhuis deel uit van de BIS. De samenwerking tussen De Schrijverscentrale, het Letterenfonds, De Schoolschrijver en Stichting Lezen verloopt goed en de inhoudelijke samenwerking is in 2020 versterkt.

Overstijgende onderwerpen zoals ontleding, digitalisering, diversiteit en inclusie, invloed van corona op de cultuursector worden gezamenlijk besproken. Daarnaast werken we samen aan concrete projecten zoals Literatour, de Boekenweek voor jongeren. Met De Schrijverscentrale en De Schoolschrijver werken we veelvuldig samen, onder andere bij de ontwikkeling en de uitvoering van projecten in het kader van het Tante Anne Fonds. Met

het Letterenfonds realiseerden we de bundel *Een STUK! meer* voor het vmbo. Stichting Lezen maakt deel uit van het samenwerkingsverband van ondersteunende instellingen in de BIS, 'de wendbaren'. De deelnemers wisselen ervaringen uit en delen kennis over sectoroverstijgende onderwerpen zoals monitoring en digitalisering. We trokken ook gezamenlijk op in gesprekken over de gevolgen van de pandemie, onder meer met het ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur. In samenwerking met het Fonds Cultuurparticipatie en het Landelijk Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst werd invulling gegeven aan de motie Ellemeet, die de aansluiting bepleit van leesbevordering op het programma Cultuureducatie met kwaliteit. Constructieve samenwerking is er ook in de keten van het boekenvak binnen KVB Boekwerk. In dit kennis- en innovatieplatform voor het boekenvak werken de Groep Algemene Uitgevers (GAU), de Koninklijke Boekverkopersbond (KBb), Stichting Lezen, de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) en het Nederlands Letterenfonds als kernpartners samen aan onderzoek, monitoring en kennisdeling. Zie daarvoor paragraaf 2.5.

Adviescommissies

In verband met de Corona maatregelen kwamen de adviescommissies in 2020 niet bij elkaar.

Platfoarm Lêsbefoarding Fryslân

Stichting Lezen is samen met de Afûk, Fers (voorheen Bibliotheekservice Fryslân), Cedin, provincie Fryslân en het Letterenfonds kernpartner van het Platfoarm Lêsbefoarding Fryslân (PLF). Ook Omrop Fryslân en Sintrum Frysktalige Berne-opfang zijn daarbij belangrijke partners. Overige Friese instellingen zoals Tresoar en de Fryske Akademy zijn op afstand betrokken. In samenwerking met het PLF zijn in 2020 activiteiten voor LêsNo gecontinueerd en is een module rond deskundigheidsbevordering meertaligheid opgezet. Het PLF is van plan om LêsNo landelijk uit te rollen met financiële steun van het Letterenfonds en met Passionate Bulkboek als organisatorische partner. De pandemie was aanleiding om de landelijke uitrol uit te stellen tot 2021.

Internationale samenwerking

Stichting Lezen werd in 2020 ook internationaal gewaardeerd als samenwerkingspartner. Stichting Lezen is sinds de oprichting in 2000 lid van EURead; directeur-bestuurder Gerlien van Dalen is sinds 2015 vicevoorzitter. Dit Europese netwerk van dertig organisaties uit 21 landen is gericht op uitwisseling van kennis en expertise rond leesbevordering. De leden kwamen dit jaar digitaal bijeen, onder andere voor kennisuitwisseling over de coronapandemie.

Het Global Early Years Bookgifting Network, dat onder de paraplu van EURead is opgericht, was in 2020 zeer actief. Leden ontmoetten elkaar meerdere malen online. Op de website (onderdeel van de EURead-website <https://www.euread.com/>) werd veel informatie verzameld en gedeeld.

Wereldwijde contacten over leesbevordering vanuit bibliotheken lopen via Adriaan Langendonk, de programmamanager leesbevorderingsprogramma's, die voorzitter is van de sectie Literacy & Reading van de IFLA (150 aangesloten landen). Peter van Duijvenboden is bestuurslid van IBBY Nederland, de Nederlandse afdeling van de International Board on Books for Young People.

5.4 Samenvattend overzicht activiteiten kerntaak Overtuigen en beïnvloeden

Overtuigen en beïnvloeden hebben we het afgelopen jaar op verschillende manieren vormgegeven. Veel aandacht en tijd ging naar de voorbereiding van het Leesoffensief, het manifest *Tijd voor een ambitieus leesoffensief* en het verwerven van maatschappelijke steun daarvoor. De presentatie daarvan in oktober markeerde naar wij hopen de start van een nieuwe, intensieve en breed gedragen fase in de leesbevordering in Nederland. We organiseerden verschillende offline en online expertmeetings. We steunden de Kinderboekenambassadeur en de Dichter des Vaderlands, die als boegbeelden van de (jeugd) literatuur steeds weer positieve aandacht voor lezen weten te bewerkstelligen. Ook de samenwerking binnen de Leescoalitie genereerde keer op keer veel en gunstige aandacht voor lezen, zowel bij een groot en breed publiek als bij beleidsmakers en beslissers. We wisten een mediapartnerschap aan te gaan dat ons helpt om het lezen bij jongeren onder de aandacht te brengen. Met de fondsen en de letterenpartners en ondersteunende instellingen in de BIS stemden we af en werkten we samen op onderwerpen die zich daarvoor leenden. Ook internationaal onderhielden we goede samenwerkingsrelaties, onder andere via EURead.

Kerntaak: overtuigen en beïnvloeden	2020 activiteitenplan				2020 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Expert-meetings			2	50			3	1.155

Diversiteit (digitaal)

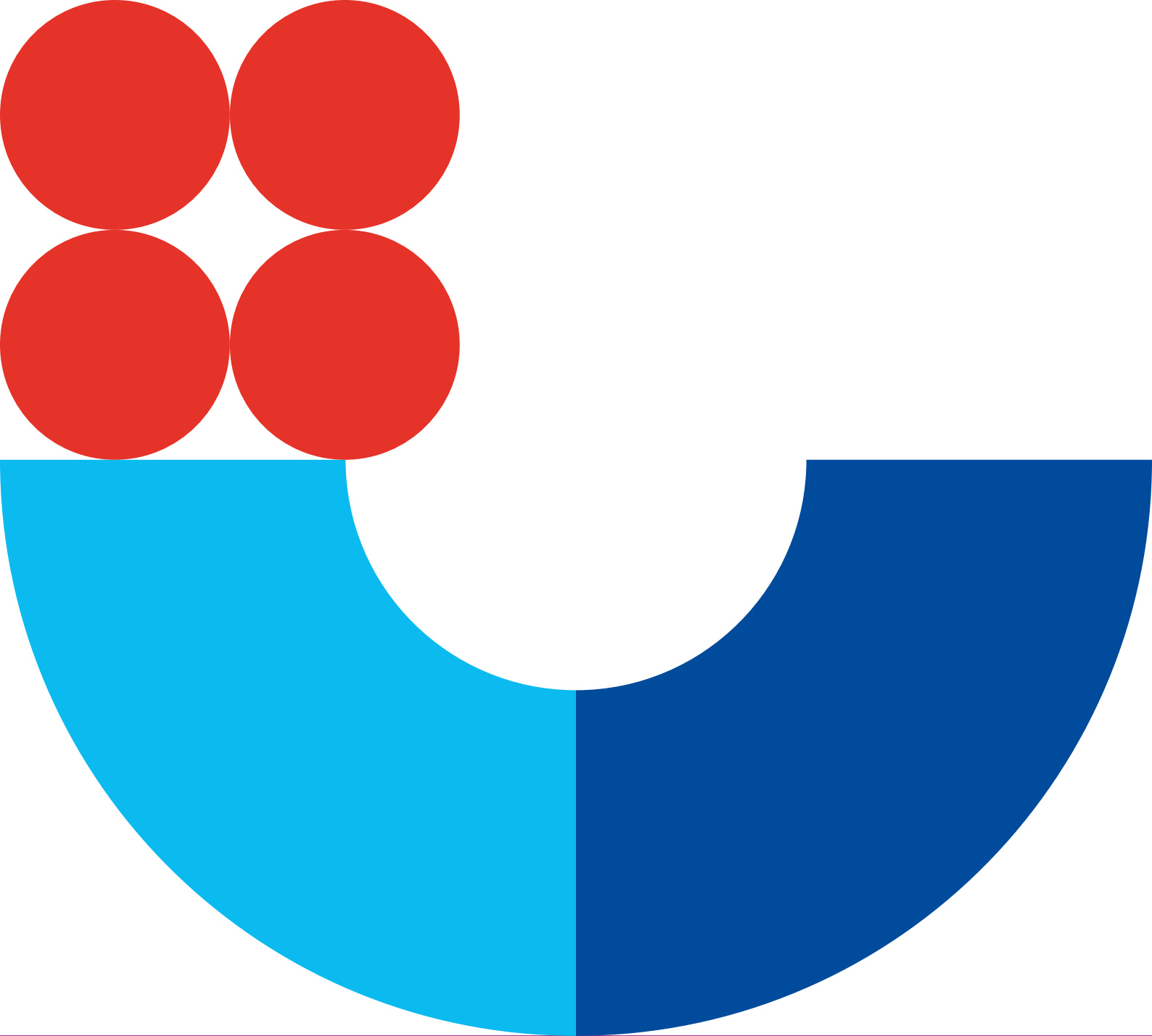
Vind het in fictie (fysiek)

Gezinsaanpak (fysiek)

Advies-commissies								n.v.t.
Leescoalitie								
Leescoalitie algemeen deelnemers							1	134.479
Leescoalitie Campagne			1	50.000*			1	50.005.436*
Ambassadeurs								
Dichter des Vaderlands							1	
Kinderboeken-ambassadeur			1				1	25.807

Kerntaak: overtuigen en beïnvloeden	2020 activiteitenplan				2020 werkelijk			
	school		openbaar		school		openbaar	
	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik	aantal	bereik
Overig								
Brugklas TV							1	n.t.b.
Internationale activiteiten			1				1	
Totaal overtuigen en beïnvloeden			5	50.050			9	50.166.877

* Dit betreft geen absoluut bereik, maar het aantal keer dat iemand met een uiting van de Leescoalitie in aanraking is gekomen.

6. Organisatie

6.1 Positie in het bestel en financieel kader

Als ondersteunende instelling voor leesbevordering en literatuureducatie in de culturele basisinfrastructuur (BIS) ontvangt Stichting Lezen middelen uit de cultuurbegroting van het ministerie van OCW. Deze basisfinanciering benutte Stichting Lezen in de periode 2017-2020 voor haar kerntaken. Voor de planperiode 2017-2020 had het ministerie van OCW Stichting Lezen structureel in totaal € 7.480.000 toegekend; een bedrag van € 1.870.000 per jaar. Inclusief loon- en prijsbijstellingen bedraagt de BIS-subsidie voor 2020 € 2.090.470.

Daarnaast ontving Stichting Lezen in 2020 € 3.350.000 uit het Actieprogramma Laaggeletterdheid Tel mee met Taal (2020-2024) voor de uitvoering van Kunst van Lezen. Hiervan is ultimo 2020 € 477.262 niet besteed. De bijdrage in de jaarrekening bedraagt € 2.872.738.

Voor het project Gemeentelijke Gezinsaanpak (2020-2024) kende OCW in 2020 € 199.960 toe. Hiervan is in 2020 € 18.400 besteed.

Ten slotte stelde het ministerie van OCW in 2020 € 150.000 beschikbaar voor de coördinatie van De Leescoalitie en € 75.000 om in het kader van het Leesoffensief de website Lezeninhetpo.nl te ontwikkelen. Deze additionele middelen bedragen samen € 225.000. Hiervan is in 2020 € 142.730 besteed.

Voor Stichting Lezen als ondersteunende instelling gelden voor publieksbereik en eigen inkomsten andere eisen dan voor producerende instellingen. Onze financieringsmix is zodanig dat we met de BIS-subsidie onze kerntaken bekostigen: onderzoek, kennisdeling en deskundigheidsbevordering, ontwikkeling en vernieuwing van interventies voor een stimulerende leesomgeving en inhoudelijke en strategische coördinatie en samenwerking. Eigen inkomsten uit activiteiten en producten zijn gering. Brede beschikbaarheid en toegankelijkheid van met overheidsmiddelen gegenereerde kennis en informatie zijn het uitgangspunt, aansluitend bij de opdracht in het kader van de BIS. Publicaties en informatie stellen we dan ook gratis digitaal beschikbaar, voor congressen en gedrukte materialen vragen we een bescheiden bijdrage.

Daarnaast blijven we inzetten op verwerving van incidentele middelen en sponsoring voor tijdelijke of aanvullende activiteiten en een breed netwerk van partners om het inhoudelijke en financiële draagvlak voor onze activiteiten te vergroten. Stichting Lezen verwierf in 2020 € 392.178 aan publieke en private projectbijdragen voor nieuwe projecten en aanvullingen op de kernactiviteiten. In 2020 betrof dit onder andere bijdragen van Stichting De Versterking, het Nederlands Letterenfonds en Fonds 21. Ook kregen we via de Stichting CPNB geld van de VriendenLoterij. De Leescoalitiepartners dragen bij aan de Leescoalitie-activiteiten en de VriendenLoterij verleende in 2019 een eenmalige schenking van € 400.000 ter versterking van de Leescoalitie en haar campagnes in de periode 2019-2024. Deze schenking is in 2019 toegevoegd aan het bestemmingsfonds VriendenLoterij, waaraan in 2020 € 84.334 onttrokken werd. In 2020 ontving Stichting Lezen € 632.649 van het in 2019 bekendgemaakte legaat van mevrouw Elema. Daarvan was een bedrag van € 630.000 reeds als inkomsten in 2019 verantwoord. Het verschil van € 2.649 is in 2020 verantwoord.

Het exploitatieresultaat over 2020 bedraagt -/€ 136.585. Er werd € 101.344 onttrokken aan de bestemmingsreserve OCW BIS 2017-2020. Een bedrag van € 84.334 werd ont-

trokken aan het bestemmingsfonds VriendenLoterij. Er is € 134.677 toegevoegd aan de algemene reserve; dit bedrag is onttrokken aan de bestemmingsreserve OCW 2013-2016. Ook is een bedrag van € 2.649 toegevoegd aan het bestemmingsfonds Tante Anne Fonds en € 46.444 aan de bestemmingsreserve Leescoalitie.

Bij Kunst van Lezen liep een flink aantal projecten in 2020 vertraging op door de pandemie. Een deel van deze projecten zal in 2021 uitgevoerd worden. De toekenning voor de Gemeentelijke Gezinsaanpak ontving Stichting Lezen halverwege oktober. Door de coronamaatregelen en de late toekenning is het project later opgestart dan gepland. De kosten voor de coördinatie van de Leescoalitie vielen door de coronacrisis lager uit.

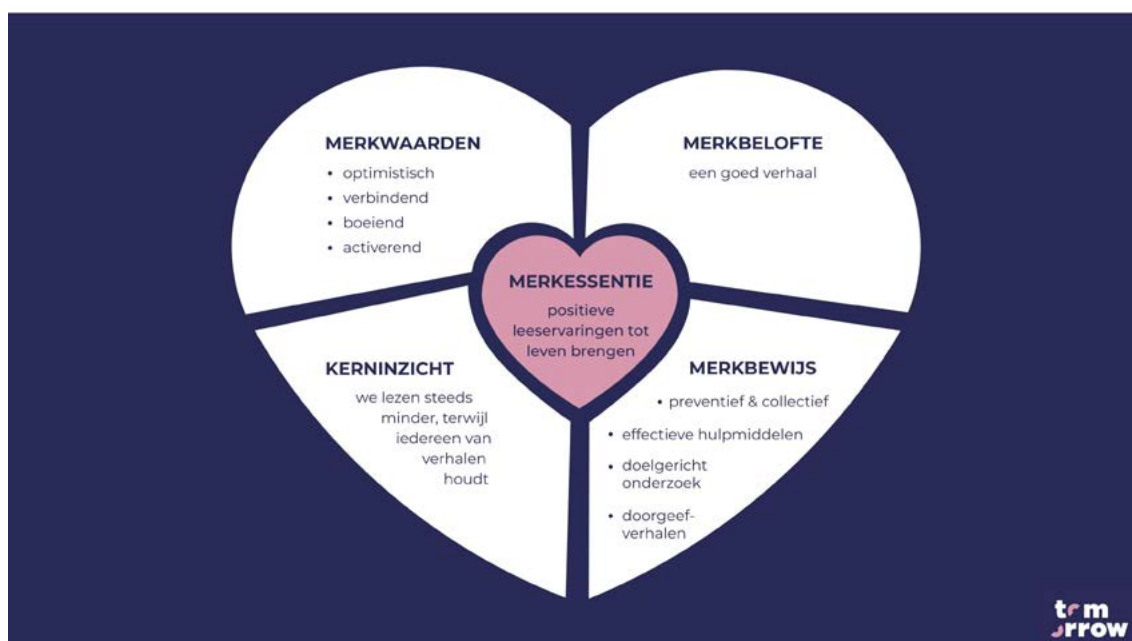
Voor het volledige financieel verslag wordt verwezen naar de jaarrekening 2020.

6.2 Communicatie

Communicatie is een cruciale staffunctie in een organisatie zoals Stichting Lezen. Onze visie, kennis en aanpak kunnen alleen verschil maken als we erin slagen die goed over het voetlicht te brengen bij de vele en uiteenlopende doelgroepen waarmee we te maken hebben. In 2020 investeerde Stichting Lezen daarom stevig in de kwaliteit en effectiviteit van haar communicatie.

Merkhart basis voor nieuwe communicatieplan en huisstijl

Bureau Tomorrow organiseerde met het management en de afdeling communicatie van Stichting Lezen een zogenoemde merkensessie over de cruciale vragen: wie ben je, wat drijft je en wat beteken je voor je doelgroepen? Het formuleren van een expliciet antwoord op deze vragen legt de basis voor succesvolle duurzame relaties met stakeholders. Op basis van de uitkomsten werd een merkhart ontwikkeld met daarin het kerninzicht, de merkwaarden, de merkbelofte en het merkbewijs. Het merk van de organisatie dient als het start- en ankerpunt voor alle activiteiten.

Herziene huisstijl

Mede op basis van de merkwaarden uit het merkhart werd de huisstijl van Stichting Lezen in 2020 aangepast. In de nieuwe huisstijl is het oude kenmerkende woordbeeldlogo van Stichting Lezen gehandhaafd in een rood vierkantvlak. Het kleurenpalet en de huisstijletter zijn aangepast.

In de loop van het jaar werden alle corporate middelen en uitgaven van Stichting Lezen aangepast aan de nieuwe huisstijl. De onderzoekspublicaties, website en het tijdschrift Lezen zullen in 2021 in de herziene huisstijl verschijnen.

Onderzoek waardering communicatiemiddelen

In de aanloop naar de nieuwe beleidsperiode liet Stichting Lezen bureau Ruigrok eind 2019 een onderzoek uitvoeren naar de waardering van de communicatiemiddelen. De resultaten daarvan kwamen in 2020 beschikbaar en werden meegenomen in de voorbereiding op het nieuwe beleidsplan. Uit het onderzoek bleek dat alle communicatiemiddelen overwegend positief worden gewaardeerd met gemiddeld een 8 en als relevant worden beschouwd. Het tijdschrift Lezen en de website lezen.nl kwamen naar voren als de meest gebruikte communicatiemiddelen. Ook werd voorzichtig geconcludeerd dat het endorsed merkenbeleid (met merken als Kwestie van Lezen onder de vlag van het moedermerk Stichting Lezen) vruchten afwerpt. Om de waardering verder te verhogen adviseerden de onderzoekers om de overzichtelijkheid, het gebruiksgemak en de vormgeving van de communicatiemiddelen te verhogen, in het bijzonder van de websites. Ook werd aanbevolen om vaker infographics en filmpjes in te zetten.

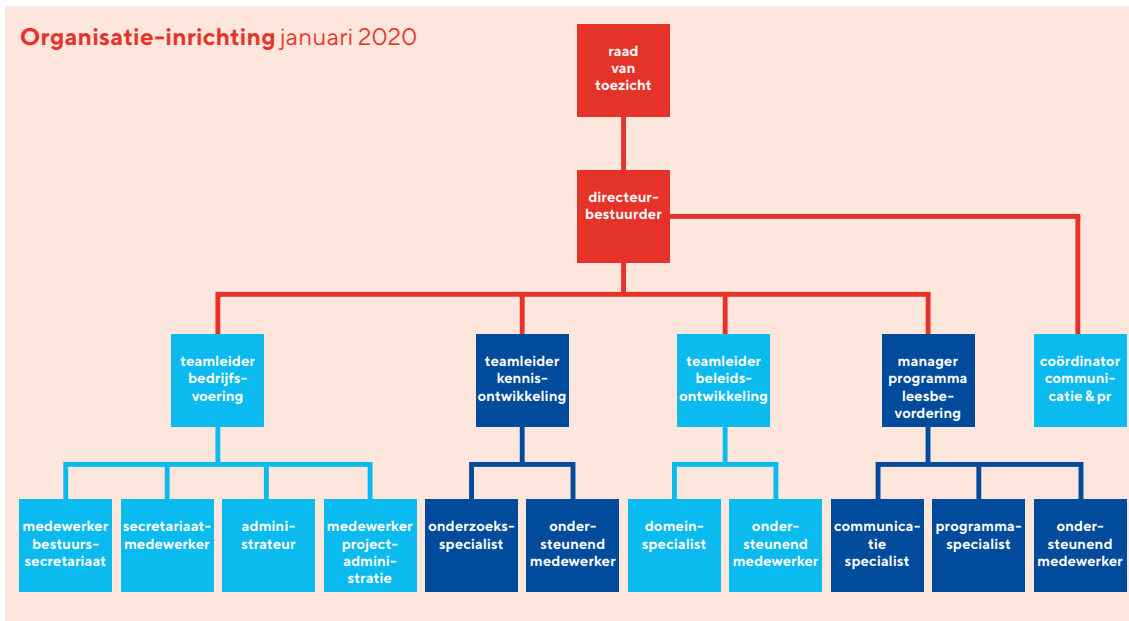
Opvolging resultaten onderzoek waardering communicatiemiddelen

Op basis van de uitkomsten van het communicatiemiddelen onderzoek gaf Stichting Lezen in 2020 bureau Noblestreet opdracht om de corporate website lezen.nl om te bouwen naar een toekomstbestendige website. Ook is aan Noblestreet gevraagd om de losse websites kunstvanlezen.nl en leesmonitor.nl te integreren in lezen.nl. Het nieuwe ontwerp houdt rekening met de ontwikkeling van specifieke doelgroepgerichte subsites: lezen in vroeg- en voorschoolse educatie, primair onderwijs en voortgezet onderwijs naar het voorbeeld van de reeds bestaande website lezeninhetvmbb.

6.3 Personeel en organisatie

Het managementteam bestond in 2020 uit directeur-bestuurder Gerlien van Dalen, Roos Wolters, Peter van Duijvenboden en Adriaan Langendonk. Roos Wolters, teamleider kennis- & beleidsontwikkeling en tevens teamleider bedrijfsvoering, fungeerde als de plaatsvervanger van de directeur-bestuurder. Peter van Duijvenboden was teamleider beleidsontwikkeling en innovatie, Adriaan Langendonk manager van het programma leesbevordering (Kunst van Lezen). Per 1 januari 2020 gold onderstaande organisatie-inrichting:

Organisatie-inrichting januari 2020

Figuur 1: De organisatiestructuur van Stichting Lezen per 1-1-2020.

Stichting Lezen is aangesloten bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn en volgt de geldende loonschalen en periodieken van de CAO voor het Uitgeverijbedrijf.

De salarisadministratie is naar volle tevredenheid ondergebracht bij administratiekantoor Jac's Den Boer & Vink.

Net als in voorgaande jaren maakten we ook in 2020 gebruik van een digitaal uren- en verlofregistratiesysteem, vooral om de werkzaamheden voor de diverse extern gefinancierde projecten binnen Stichting Lezen en Kunst van Lezen inzichtelijk te maken. De verzuimregistratie verliep via Zorg van de Zaak Netwerk. Het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2020 2,3% (2019 3,8%).

De formatie van Stichting Lezen bedroeg in 2020 gemiddeld 18,4 fte (in 2019 17,6 fte), waarvan 4,5 fte met een tijdelijk contract (in 2019 6,7 fte). Van deze 18,4 was 7,9 fte bestemd voor de uitvoering van de activiteiten van Kunst van Lezen (in 2019 7,3 fte).

In 2020 deden zich enkele personele wijzigingen voor. Marchje Kramer, ondersteunend medewerker onderzoek, vertrok eind januari bij Stichting Lezen. Per 15 juli trad Renske Nugter in dienst als ondersteunend medewerker communicatie.

Overzicht medewerkers in dienst

Eind 2020 waren er van de 24 medewerkers 23 in dienst (18,4 fte).

Gerlien van Dalen, directeur-bestuurder

Milly Alexander, medewerker projectadministratie

Niels Bakker, onderzoeksspecialist

Daan Beeke, domeinspecialist voortgezet onderwijs (havo/vwo) en digitalisering

Tike de Boer, medewerker bestuurssecretariaat en websites

Marijke Bos, domeinspecialist voor- en vroegschoolse periode

Inger Bos, communicatiespecialist programma's leesbevordering

Anne Borgdorff, medewerker secretariaat

Liselotte Dessauvage, programmaspecialist de Bibliotheek op school vo

Bart Droogers, programmaspecialist de Bibliotheek *op school* po
Peter van Duijvenboden, teamleider projectontwikkeling en innovatie
Jette van den Eijnden, onderzoeksspecialist
Gijs van der Hammen, medewerker online communicatie
Julienne van den Heuvel, programmaspecialist BoekStart
Najat Kaddour, medewerker secretariaat
Agnes van Montfoort, domeinspecialist basisonderwijs
Renske Nugter, ondersteunend medewerker communicatie
Marloes Robijn, medewerker onderzoek
Marieke Smeijsters, medewerker projectontwikkeling en innovatie
Karin Verburg, administrateur
Alix Wassing, medewerker kennis- en beleidsontwikkeling
Roos Wolters, teamleider kennis- en beleidsontwikkeling en bedrijfsvoering
Desirée van der Zander, coördinator communicatie en pr

Adriaan Langendonk, Manager leesbevorderingsprogramma's Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek, is in dienst bij de Koninklijke Bibliotheek, maar is gedetacheerd bij Stichting Lezen voor zijn werkzaamheden voor het programma Kunst van Lezen. Hij wordt grotendeels betaald vanuit dit programma.

Vanaf september 2020 liepen Elizabeth Marin (Tilburg University) en Floor van der Steijle (Vrije Universiteit) stage bij Stichting Lezen. Elizabeth deed een internationale literatuurverkenning voor [leesmonitor.nl](https://www.leesmonitor.nl). Floor deed een literatuurstudie naar de rol van digitale media in ouder-kind programma's voor geletterdheid.

De medewerkers van Stichting Lezen zijn voornamelijk inhoudelijk specialisten in onderwijs, taal- en leesbevordering, onderzoek en communicatie. Voor specialistische organisatorische werkzaamheden werkt de stichting met externe adviseurs en consultants aan. Zo is in 2020 opnieuw gebruikgemaakt van de diensten van HR-adviseur J. Bast (WCY / HR Advies & Coaching) en van administratiekantoor Jac's Den Boer & Vink. Incidenteel werden Thomas van Dalen (organisatiestrateg), Margreet Windhorst (beleidsadviseur/penvoerder) en Rixt Runia ingeschakeld.

6.4 Raad van toezicht

Samenstelling

De raad van toezicht bestaat ten minste uit drie en ten hoogste uit zeven leden. Met inachtneming van de Code Governance Cultuur en de Code Culturele Diversiteit wordt gestreefd naar een evenwichtige samenstelling (man-vrouwverhouding, culturele achtergrond en leeftijdsopbouw). Leden moeten onafhankelijk en kritisch kunnen opereren en een relevant netwerk en/of specifieke deskundigheid hebben op de volgende terreinen:

- (lokale) politiek / bestuurlijk
- leesbevordering/literatuureducatie
- boekenvak/bibliotheek
- (nieuwe) media
- juridisch / formele aspecten rondom organisatieprocessen;
- onderwijs

- financieel/risicobeheersing/rapportage
- ondernemend/commercieel/sponsoring en fondsenwerving
- werkgeverschap/management
- onderzoek

Op elk van deze gebieden is minimaal één lid deskundig. In de praktijk is er sprake van overlap.

In 2020 wijzigde de raad van toezicht twee keer van samenstelling. Eind juni nam de heer H. Franssen afscheid omdat zijn tweede termijn ten einde was. Per juli 2020 trad de heer M. Asscher toe.

In oktober vond een voorzitterswissel plaats. De heer F. Elderson trad op 8 oktober af. Hij werd opgevolgd door mevrouw M. van Vroonhoven.

De heer B.J. Verkoren en de heer E. Van Nispen tot Sevenaer vormden samen de Auditcommissie. Deze doet voorwerk voor het beoordelen van de financiële verslaglegging en van de projecten en risico's op het gebied van financiën, vastgoed, ICT en informatievoorziening, interne beheersing, compliance en risico's.

Overzicht leden raad van toezicht eind 2020

	Datum aanstelling	Datum (beoogde) herbenoeming	Geplande datum aftreden
Mevrouw M. van Vroonhoven (voorzitter)	9 oktober 2020	9 oktober 2024	
De heer B.J. Verkoren (voorzitter auditcommissie)	20 juni 2015	20 juni 2019	20 juni 2023
De heer M. Asscher	1 juli 2020	1 juli 2024	
De heer G.J. Dorleijn	1 februari 2015	1 februari 2019	1 februari 2023
Mevrouw S. Kreuger	1 maart 2018	1 maart 2022	
Mevrouw H.B.G.W.J. Mulder	1 februari 2015	1 februari 2019	1 februari 2023
De heer E. van Nispen tot Sevenaer	1 januari 2019	1 januari 2023	

Vergaderingen

De raad van toezicht kwam in 2020 vier keer in reguliere vergaderingen bijeen. In verband met de coronabeperkingen waren dit steeds videovergaderingen. De meeste leden waren

hierbij aanwezig. Alle voor de continuïteit van het werk van Stichting Lezen belangrijke ontwikkelingen en stukken zijn in deze vergaderingen besproken. Aan het eind van het eerste halfjaar boog de raad zich over de prognoses voor het komende halfjaar in relatie tot de begroting. De begroting 2021 werd voorbereidend besproken in de auditcommissie en door de raad van toezicht vastgesteld in november 2020.

Belangrijke onderwerpen tijdens de raadsvergaderingen waren onder andere:

- voortgang van de activiteiten, specifiek in het licht van de coronabeperkingen
- landelijke beleidsontwikkelingen
- cultural governance
- samenstelling van de raad van toezicht;
- evaluatie bijzonder hoogleraren
- financiële zaken
- personele zaken.

In november deed de raad van toezicht een zelfevaluatie naar het eigen functioneren en de invulling van zijn rol. Tijdens de jaarlijkse beleidsmiddag sprak de raad in aanwezigheid van het MT aan de hand van drie presentaties over de stand van zaken van het lezen in Nederland, de leesbevorderingsprogramma's in het kader van Kunst van Lezen (BoekStart en de Bibliotheek op School, leesbevorderingsnetwerken) en leesbevordering op de pabo en de lerarenopleiding. Daarnaast vond op diverse punten bilateraal overleg plaats.

Relevante (neven)functies leden raad van toezicht

Ir M.W.L. (Merel) van Vroonhoven MBA, voorzitter

Leraar-in-opleiding (deeltijdpabo)

Columnist (de Volkskrant)

Voorzitter raad van toezicht Radboud Universiteit

Vice-voorzitter raad van toezicht Kunstmuseum

Lid raad van toezicht Het Nationale Theater

De heer G.J. Dorleijn

Voorzitter bestuur Stichting P.C. Hooftprijs

Voorzitter bestuur Geert van Oorschootstichting

De heer M. Asscher

Schrijver en vertaler

Bestuurslid Stichting Praemium Erasmianum

Lid Academie De Gouden Ganzenveer

Voorzitter Stichting Frans Kellendonk Fonds

Bestuurslid Stichting Leerstoel Nederlands Klassiek Verbond

Mevrouw H.B.G.W.J. Mulder

Senior beleidsadviseur van het Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen

Lid van het hoofdbestuur van de KNGU, de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie

Lid van de Raad van Advies van de faculteit Humanities van de Universiteit van Amsterdam

De heer E. Van Nispen tot Sevenaer

Directeur Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Bestuurslid Netwerk Digitaal Erfgoed

Bestuurslid Prins Claus Fonds

Lid Raad van Toezicht Muiderslot

Lid OnderwijsAdviesRaad MIC Hogeschool van Amsterdam

Bestuur Ridderschap van Gelderland

Lid adviesraad NTR

Lid raad van advies Universiteit van Amsterdam faculteit Geesteswetenschappen

De heer B.J. Verkoren

Lid van de directie JumboDiset BV en Koninklijke Jumbo BV

Lid raad van toezicht van Stichting Frontaal te Amsterdam

Penningmeester Stichting Boost Producties te Amsterdam

Secretaris Stichting IDRF (Infectious Disease Research Foundation)

Mevrouw S. Kreuger

Journalist

Radio-dj

Documentairemaker

Stichting Lezen 2021
Ontwerp **Erikenik & Studio Judith Schoffelen**

lezen.nl

